

Isämuskari

Sisäpiirivitsistä isien suosikiksi

Hanna Savolainen

Opinnäytetyö
Syyskuu 2015

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

Tekijä(t) Savolainen, Hanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 02.11.2015
	Sivumäärä 64	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ()	Verkojulkaisulupa saakka myönnetty: (x)
Työn nimi Isämuskari Sisäpiirivitsistä isien suosikiksi		
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Leena Pantsu		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Isien osallistumisen vähyyks lasten musiikkiharrastukseen on käytännössä havaittava valitettava ilmiö. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kyselyn avulla selvittää syitä isien osallistumisaktiivisuudelle ja mahdollisia keinoja vaikuttaa niihin. Kyselyn pohjalta toteutettiin vain isille ja heidän lapsilleen suunnattu varhaisiän musiikkikasvatuksen perheryhmä, isämuskari-ryhmä, jossa kokeiltiin isämuskari-konseptin toimivuutta isien osallistamisessa. Isämuskarin toimivuutta keinona isien osallistumisen lisäämiseksi tutkittiin ryhmää observoimalla, keräämällä suullista palautetta ryhmähaastattelujen ja kirjallista palautetta kyselyn muodossa. Isämuskarikokeilun yhteydessä opettaja tutki keinoja isien huomioimiseksi muskarin suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>Tärkeimmät syyt isien osallistumattomuudelle olivat kyselyn mukaan aikataululliset syyt. Isät mielellään osallistuisivat lapsen harrastukseen, mutta päivätyön ja samaan aikaan tapahtuvan harrastuksen yhdistäminen on vaikeaa. Ryhmien ajankohdaksi ehdotettiin useaan otteeseen ilta-aikaa, jolloin isillä olisi suuremmat mahdollisuudet osallistua.</p> <p>Isämuskari-ryhmä toteutettiin viiden kerran kokeilujaksona keväällä 2015. Ryhmän toteutuksessa huomioitiin kyselyn aineisto, ja ryhmä toteutettiin myöhemmin iltapäivällä. Opettaja observoi ryhmää opettamisen ohella välittömän palautteen saamiseksi ja työtapojen toimivuuden selvittämiseksi. Lisäksi jokaisen tunnin lopussa käytiin keskustelunomainen palautetuokio ja kokeilun päätteeksi osallistujat vastasivat palautekyselyyn. Enemmistö ryhmään osallistuneista oli sitä mieltä, että isämuskari on toimiva konsepti ja hyvä keino isien osallistamiseksi.</p> <p>Tuntien suunnittelussa ja toteutuksessa opettaja pyrki huomioimaan isät mahdollisimman hyvin. Opettajan hypoteesina oli, että hyviä keinoja isien huomioimiseksi olisivat teemavalinnat, liikunnallisuus ja rento ilmapiiri. Kyselyvastauksista selvisi, että isät kokivat sekä teemavalinnan että liikunnallisuuden isä huomioivina tekijöinä. Lisäksi osallistujien mielestä opettaja onnistui rennon ilmapiirin luomisessa.</p> <p>Tutkimuksen perusteella voitiinkin todeta isämuskari-konseptin olevan hyvä keino isien osallistumisen lisäämiseksi. Isämuskari-toimintaa voisi jatkossa laajentaa niin alueellisesti, kuin kohderyhmiä lisäämällä: tiedon levittäessä isämuskarin hyötyvaikutuksista, isämuskareita voitaisiin perustaa enemmän ja kohderyhmiä olisivat kaikki muskarien perheryhmätoiminnan piiriin kuuluvat, 0-3-vuotiaat lapset isineen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Isä, isyys, varhaisiän musiikkikasvatus		
Muut tiedot		

Author(s) Savolainen, Hanna	Type of publication Opinnäytetyö	Date 02.11.2015
	Pages 64	Language Suomi
	Confidential () Until	Permission for web publication: (x)
Title The Early Childhood Music Group for Daddies and Children From inside-joke to fathers' favorite		
Degree Programme Degree Programme in Music, specialization in Early Childhood Music Education		
Tutor(s) Leena Pantsu		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The absence of fathers in children's music hobby is a lamentable fact that can be seen in practice. The purpose of the thesis is to investigate through a survey the reasons for fathers' participation activity and possible ways to effect on those reasons. Based on the survey, an experiment of an early childhood music education family group only for fathers and children, The Early Childhood Music Group for Daddies and Children, took place. Experiment's purpose was to examine if The Early Childhood Music Group for Daddies and Children was a way to get the fathers to participate more. To discover, whether the idea of The Early Childhood Music Group for Daddies and Children was a way to get fathers more involved, the teacher studied the group through observation, and collected feedback through group interviews and a survey. With the group teacher also studied the ways to take note of the fathers in the planning and executing of the lessons.</p> <p>The most important reasons for fathers not to participate are scheduling reasons. Fathers would gladly participate to child's hobby, but combining day-time work and day-time hobbies is difficult. Many of the fathers suggested that the groups should assemble in the afternoon or evening to increase the chances for fathers to participate.</p> <p>The idea of The Early Childhood Music Group for Daddies and Children was put into practice in spring 2015 for five lessons. The material from the survey was taken into account in the execution of the group and the group assembled in late-afternoon. The teacher observed the group along with teaching to get direct feedback and to study the usability of the methods. In addition a conversation-like feedback interview took place after every lesson and after the whole experiment the participants answered to a feedback-survey. Majority of the participants thought that The Early Childhood Music Group for Daddies and Children was a functional concept and a good way to make the fathers to participate more.</p> <p>In the planning and executing the lessons, the teacher pursued to take note of the fathers as well as possible. The hypothesis of the teacher was that good ways to take note of the fathers would be choices of the themes, kinematical touch and casual atmosphere. From the answers of the survey it became clear that the choices of the themes and kinematic touch were things that fathers felt they're being taken note of. Furthermore the participants experienced that teacher succeeded in creating a casual atmosphere.</p> <p>According to the study it could be stated that The Early Childhood Music Group for Daddies and Children was a good way to get fathers more involved. In the future The Early Childhood Music Group for Daddies and Children could be expanded both regionally and by augmenting the target groups: as the information of the benefits of The Early Childhood Music Group for Daddies and Children spreads, more groups will be established and the target-groups will be the same as in early childhood music education family-groups; children from zero to three years with their fathers.</p>		
Keywords Father, fatherhood, early childhood music education		
Miscellaneous		

Sisältö

1 Missä isät?	2
2 Toimintatutkimus	4
3 Tietoperusta.....	7
3.1 Mitä on isyys?	7
3.2 Varhaisiän musiikkikasvatus	14
3.3 Vauhtia ja vaarallisia tilanteita – lapsen kehitys 12–18 kuukauden ikäisenä	16
3.4 Taaperoikäinen muskarissa.....	23
3.5 Muskaristudio	26
4 Isämuskarit ideasta toteutukseen	27
4.1 Miksi isät eivät osallistu?	27
4.2 Ryhmä käyntiin – miten?	30
4.3 Mistä isit tykkää? Ryhmän toiminnan suunnittelu isiä ajatellen	31
4.4 ”Tässähän tulee kuuma!” Isämuskarien kokoontumiskerrat	33
5 Nyt on laulut laulettu ja palautteen aika on.....	35
5.1 ”Paras muskari missä oon ollu!” Opettaja observoi ja kyselee	35
5.2 Palautetta kyselylomakkeilla	38
5.3 Tuloksia	41
6 Pohdinta	44
6.1 Pohdintaa henkilökohtaisesta näkökulmasta	44
6.2 Oliko tästä nyt sitten mihinkään? Idean kehittäminen ja hyödyntäminen tulevaisuudessa.....	46
Lähteet	50
Liitteet	54
Liite 1 Kysely musiikkileikkikoulun perheryhmissä käyvien lasten isille -sähköpostiversio.	54
Liite 2 Isämuskarimainos.....	59
Liite 3 Kysely isä-lapsi-muskariin osallistuneille isille	60

1 Missä isät?

Voin varmasti laskea yhden käden sormilla kaikki isät, jotka ovat osallistuneet ohjaamiini ”tavallisiin” musiikkileikkikouluryhmiin viimeisen neljän vuoden aikana. Muskareihin osallistuvista isistä puhuttiinkin opiskelukaveriporukassa harvinaisuutena, ihailen. Muistan jopa keskustelleemme tästä aiheesta varhaisiän musiikkikasvatuksen oppitunnilla musiikkikasvatuksen lehtorimme kanssa: Missä ovat isät?

Isien läsnäolo muskareissa aiheutti välillä tahattoman koomisia tilanteita, jotka opiskelijatyttöporukan kesken muuttuivat vähitellen sisäpiirihuumoriksi ja vitseiksi: isämuskareiksi. Vitseissämme nuori ja viehkeä naispuolinen varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelija ohjaa ryhmää, jossa osallistujina on vain isiä lastensa kanssa. Asetelma sukupuolten välillä aiheutti joskus tahattomia ja joskus tahallisia, lievästi seksuaalisesti virittyneitä koomisia tilanteita, joille porukalla nauroimme makeasti. Herättyäni huolestuttavaan todellisuuteen isien läsnäolon puuttumisesta, isämuskareista muotoutui mielessäni aivan jotain muuta kuin vitsi: opinnäytetyön aihe. Naurun määrä olikin suuri, kun ystäväni kuulivat opinnäytetyöni aiheen.

Toteutin opinnäytetyön käytännön osion keväällä 2015. Käytännön osioon kuului kaksi kyselyä, joista ensimmäinen (Liite 1) oli pohjana käytännön osion toiselle vaiheelle, isämuskariyhmän pitämiselle. Isämuskari oli vain isille ja heidän lapsilleen suunnattu viiden kerran mittainen kokeellinen toteutus, joka järjestettiin Muskari-studion tiloissa. Toinen kysely (Liite 3) oli isämuskariyhmän palautekysely.

Asetin isämuskari-kokeilulle neljä tutkimuskysymystä. Ensimmäisen kyselyn avulla pyrin selvittämään syitä siihen, miksi isät osallistuvat tai eivät osallistu lapsensa musiikkiharrastukseen. Tarkoituksena oli myös kartoittaa, olisiko näihin syihin mahdollista vaikuttaa. Toinen tärkeä kysymykseni liittyi isämuskari-kokeiluun: onko isämuskari konseptina niin toimiva, että sitä voisi tulevaisuudessa hyödyntää isien osallistamiseen. Vastauksia tähän selvitin ryhmän observoinnin, ryhmähaastattelujen ja toisen

kyselyn avulla. Lisäksi pyrin selvittämään, miten suunnittelen ja toteutan isämuskarit niin, että isät kokevat tullessa huomioituksi ja onnistunko tavoitteessani huomioida isät. Pohdin myös toiminnan kehittämismahdollisuuksia.

Opinnäytetyöraportissa pohjustan ensin tiedollista taustaa opinnäytetyön käytännön osuutta ajatellen. Tietoperustassa käsittelen isyyttä, varhaisiän musiikkikasvatusta, 12–18 kuukauden ikäisen lapsen yleistä ja musiikillista kehitystä, sekä Muskaristudioa käytännön toteutuspaikkana. Erityisesti isyyttä tarkastelen monipuolisesti niin perhekäsityksen ja siitä johtuvien isyyden muutosten, vanhempien erilaisuuden, isyyden määrittelyn, isän tehtävien ja hyvän kasvatuksen näkökulmista. Varhaisiän musiikkikasvatusta kuvaan yleisesti, mutta lapsen yleisessä ja musiikillisessa kehityksessä keskityn 12–18-kuukauden ikäisiin lapsiin, jotka olivat tässä kokeilussa isämuskarin kohderyhmä. Isämuskariryhmä järjestettiin Muskaristudion tiloissa, joten kerron myös Muskaristudion toiminnasta ja tiloista.

Käytännön osio koostui kolmesta vaiheesta: ensimmäiseksi tein kyselyn, joka oli tarkoitettu muskarien perheryhmissä käyvien lasten isille. Jaoin kyselyä Jyväskylän alueella yhteensä noin kymmeneen eri perheryhmään. Toisessa vaiheessa suunnittelin ja toteutin ensimmäisen kyselyn pohjalta isämuskari-ryhmän. Kerron ryhmän markkinoinnista, suunnitteluun liittyvistä vaiheista, sekä siitä, mitä tunteilla teimme. Kolmas vaihe koostuu observoinnista, sekä suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Ryhmän ohjauksen ohessa observoin ryhmää saadakseni välitöntä palautetta ja arvioidakseni työtapojen toimivuutta. Lisäksi jokaisen tunnin päätteeksi pidimme keskustelunomaisen haastattelu- ja palautehetken ryhmän kesken ja kokeilun päätteeksi keräsin kirjallista palautetta kyselyn muodossa. Kolmannen vaiheen avulla pyrin saamaan vastauksen siihen, onko isämuskari isien mielestä hyvä idea ja onko se mahdollinen keino isien osallistamiseksi lasten musiikkiharrastukseen. Jos isämuskari osoittautuu toimivaksi ideaksi, sen avulla voisi laajemminkin pyrkiä osallistamaan isiä aktiivisemmin ja isät eivät olisi enää harvinaisuus muskareissa. Lopuksi pohdin tavoitteiden toteutumista, tutkimuskysymysteni vastauksia ja mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen.

Varhaisiän musiikinopetuksesta käytän puhekielessä vakiintunutta sanaa muskari. Muskari-sanaa käytetään puhuttaessa varhaisiän musiikinopetuksesta yleisesti, mutta myös varhaisiän musiikinopetuksen tunneista (muskari, muskarikerta) tai varhaisiän musiikinopetuksen ryhmästä (muskari, muskariryhmä). Isämuskari on termi, jota käytän tässä raportissa puhuessani vain isille suunnatusta muskarista. Isämuskari-termiä käytän sekä tämän opinnäytetyön aineiston keräämistä varten perustetusta isämuskarikokeilusta (isämuskari, isämuskarikokeilu, isämuskariryhmä, isämuskari-periodi), mutta myös vain isille suunnatusta muskaritoiminnasta mahdollisena tulevana ilmiönä tai toimintana. Perheryhmätoiminta on muskareissa suunnattu alle kolmevuotiaille lapsille. Näihin ryhmiin vanhempi tai muu aikuinen osallistuu yhdessä lapsen kanssa.

2 Toimintatutkimus

Opinnäytetyöni on tutkimusmenetelmältään valtaosin laadullinen toimintatutkimus. Toimintatutkimus on nimensä mukaisesti tutkimusta ja toimintaa samanaikaisesti ja sen tarkoituksena on ratkaista käytännön ongelmia toiminnan avulla (Kananen, 2014, 11, 13; Toikko & Rantanen, 2009, 14, 20). Toimintatutkimuksessa kohteena on ihmisten toiminta ja tutkija osallistuu muutosprosessin toteuttamiseen (Kananen, 2015, 77). Toimintatutkimus voi olla sekoitus laadullista ja määrällistä tutkimusta, mutta se luokitellaan kuuluvaksi laadulliseen tutkimukseen (Kananen, 2014, 13, 20). Toimintatutkimuksessa laadullisen käytännön osion (isämuskari-kokeilu) vaikutusta tutkitaan määrällisen tutkimuksen keinoin (kysely) ja selityksen ymmärtämisessä voidaan käyttää taas laadullisia menetelmiä (aineiston muuttaminen teksimuotoon, laadullinen analyysi) (Kananen, 2015, 323).

Laadullinen tutkimusmenetelmä valitaan yleensä silloin, kun ilmiöstä tiedetään vähän. Laadullisen tutkimuksen avulla ilmiötä pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään. Ilmiön ymmärtämisen kautta on mahdollista muodostaa teorioita, hypoteeseja ja oletuksia ilmiön toiminnasta ja vasta silloin tutkimus voisi olla määrällinen, sillä kvantitatiivinen tutkimus edellyttää esiymmärrystä ja teoriaa ilmiöstä. (Kananen, 2015, 70–71, 197.) Isämuskarit olivatkin ilmiönä uusi ja tuntematon, joten laadullinen tutkimusote sopi tutkimukseeni hyvin. Lisäksi laadullinen tutkimus on menetelmänä joustavampi ja antaa tutkijalle mahdollisuuden edetä tilanteen mukaan. Pyrinkin säilyttämään tutkimuksen käytännön osuudessa joustavuuden, joka mahdollisti palautteeseen perustuvan toimintatapojen muuttamisen kokeilun aikana. Myös ilmiön laadullinen, eli tekstimuotoinen kuvaus tuo paremmin esiin ihmisten asenteita ja ajatuksia, joka oli isämuskarikokeiluun osallistuneiden isien kokemusten kuvaamisen kannalta tärkeä seikka. (Kananen, 2015, 71.)

Tutkimuskysymykseni olivat määrällisen tutkimusotteen mukaisesti tarkkaan etukäteen määriteltynä ja olin asettanut myös muutamia hypoteeseja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006), joten opinnäytetyöni oli suunnitteluorientoitunutta, prosessin vaiheet tarkasti rajaavaa ja määrittelevää (Toikko & Rantanen, 2009, 49). Uutta tietoa tuli kuitenkin läpi prosessin (palaute isämuskarien aikana), joka vaikutti prosessin kulkuun ja kehitystyöhön (toiminta isämuskareissa), eli toiminnan kehittäminen oli osaltaan myös prosessorientoitunutta (Toikko & Rantanen, 2009, 50).

Yhdistin kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusmenetelmää esimerkiksi aineiston keruussa. Yksi keskeisistä kvantitatiivisista aineistonkeruumenetelmistä on kysely (Kananen, 2015, 81). Tutkimukseni kyselyt tehtiin survey-tutkimusmenetelmällä; kyselylomake jaettiin otokselle tietyistä ihmisryhmästä (Jyväskylässä muskareissa käyvien lasten isät) ja kyselyvastausten perusteella tehtiin yleistyksiä koskien koko ihmisryhmää (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2003, 122). Kyselyiden vastaukset ovat suurimmalta osin analysoitavissa numeerisesti ja ainakin ensimmäisen kyselyn tarkoituksena on ilmiön, isien vähäisen osallistuvuuden selittäminen. (Koppa, Määrällinen tut-

kimus.) Pyrin myös saamaan kyselyyn paljon vastaajia, jotta tulokset olisivat yleistettävissä (Anttila, 2007).

Kvalitatiivisia aineistonkeruumenetelmiä ovat puolestaan käyttämäni fyysisesti läsnä oleva, toimintaan osallistuva havainnointi, sekä havainnointia tukevat, avoimet ryhmähaastattelut (Kananen, 2015, 81, 137, 143; Hirsjärvi ym. 2003, 155, 196, 201, 204). Näitä molempia käytin isämuskari-kokeilun aikana. Lisäksi toiminnan toteuttaminen aineiston pohjalta, eli aineistolähtöisyys mielletään laadullisen tutkimuksen piiriin kuuluvaksi toiminta-tavaksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Kerästäkseni aineistoa ryhmästä, minun piti myös pyrkiä vuorovaikutukseen kohteiden kanssa ja tuoda esille heidän näkökulmansa niin haastatteluissa kuin kyselyissä (Tilastokeskus, N.d.).

Laadullisen tutkimuksen aineisto on tekstimuotoista ja määrällisen lukuja (Kananen, 2015, 81). Koska tutkimukseni oli kuitenkin pääasiallisesti laadullinen, käsittelin myös kaiken aineiston laadullisesti. Muunsin kaiken aineiston tekstimuotoon, perehdyin siihen lukemalla, luokittelin ja tiivistin sen ja lopuksi tulkitsin koko aineistoa (Kananen, 2015, 60, 129, 130). Aineiston analysoinnissa pyrin sekä selittämään, että ymmärtämään aineistoa. Näin ollen käytössäni ovat sekä tilastollinen, että kvalitatiivinen analyysi ja päätelmät. (Hirsjärvi ym. 2003, 210.)

Tähän tutkimukseen, kuten kaikkiin muihinkin liittyy myös paljon tutkimuksellisia ongelmia. Tutkimuskohteen vähäinen tunnettuus voi aiheuttaa tutkijalle sen ongelman, ettei hän tiedä mitä aineistoa tulisi kerätä ja mitkä asiat tutkimuksessa ovat huomion arvoisia (Kananen, 2015, 73). Lisäksi erityisesti laadullisen tutkimuksen ongelma on reaktiivisuus, eli tutkijan vaikutus tutkimustuloksiin. Reaktiivisuus vaikuttaa tutkimuksen objetiivisuuteen, eli mitä suurempi reaktiivisuus, sitä vähemmän objektiivinen tutkimus on. (Kananen, 2015, 138.) Tässä tutkimuksessa tutkija voi vaikuttaa tutkimustuloksiin monessa eri vaiheessa. Havainnoidessaan tutkija peilaa havaintojaan oman maailmansa ja kokemustensa kautta. Koska havainnoijan ja havainnoitavat maailmat ovat erilaiset, saattaa tutkijalle syntyä tulkintavirhe. Myös haastattelussa

tutkija vaikuttaa vastaajiin ja vastauksiin, esimerkiksi johdattelevien kysymysten avulla tai tulkitsemalla vastaukset väärin. Lisäksi ryhmähaastattelu haastatteluasetelmana saattaa eriarvoistaa vastaajia niin, että kaikki eivät pääse vastaamaan ja näin aineisto vääristyy vastaamaan vain osaa ryhmäläisistä. Tämän takia haastattelun nauhoittaminen on tärkeää, sillä nauhoituksesta tutkija voi tarkistaa tietoja jälkikäteen ja arvioida omaa vaikutustaan haastattelun kulkuun ja vastauksiin. (Kananen, 2015, 149, 156, 339, 340.)

Tutkimuksen etiikka ei ole mielestäni tässä tapauksessa ongelmallinen. Kyselyihin vastaaminen ja ryhmään osallistuminen perustuu täysin vapaaehtoisuuteen, joten minkäänlaista pakkoa ei liity aineiston keräämiseen. Myös kyselyn vastaajille, että ryhmään osallistuneille on luvattu täysi nimettömyys tässä raportissa, joten heidän yksityisyssuojansa säilyy. Nimettömyyteen vedoten olenkin kannustanut kyselyyn vastanneita rehellisyyteen vastauksissaan. Lisäksi koko prosessin ajan olen ollut avoin tutkimuksen tarkoituksesta, pyrkimyksistä ja menetelmistä, joten tutkimukseen osallistuneilta ei ole salattu tutkimukseen liittyviä oleellisia tietoja. Esimerkiksi isämuskariryhmässä ryhmäläiset olivat tietoisia roolistani osallistuvana havainnoijana (Hirsjärvi ym. 2003, 204).

3 Tietoperusta

3.1 Mitä on isyys?

*Isänhän on pakko olla mies, sen jo meidän esi-isät ties.
Joku tapaa isää harvoin vaan, voipa olla ettei milloinkaan.
Isä huhkii, maksaa veroja. Isissä on paljon eroja.
Se on hyvä juttu tietenkkin, muuten isät menis sekaisin.*

*Jokaisella meillä isä on, levollinen taikka levoton.
Kotona tai jossain muualla, mutta joka tapauksessa:
Ihminen on isäkäs, kävelevä nisäkäs,
ihminen on isäkäs, kävelevä nisäkäs.
(Jukka Itkonen)*

Perheet ja isyys muutoksen tuulissa

Perhe on dynaaminen systeemi, johon lapsi kuuluu. Perheen dynaamisuudella tarkoitetaan sitä, että perheet voivat muovautua paljonkin; perheenjäsenten lukumäärä voi muuttua. Perheessä jokainen yksilö on vuorovaikutuksessa ympäristönsä eli jokaisen perheenjäsenen kanssa ja jokainen vuorovaikutussuhde muuttaa suhteen molempia osapuolia. (Hurme, 2003, 141.)

Perheinstituutio on murrosvaiheessa ja perhekäsityksen muuttuminen vaikuttaa myös isyyden kokemiseen ja määrittelyyn (Huttunen, 2001, 13). Ennen ydinperhe eli kahden eri sukupuolia edustavan vanhemman ja heidän lastensa muodostama perhe, oli yleisin perhemuoto, josta vielä nykyäänkin saatetaan puhua ”normaalina” tai ”tavallisena” perheenä. Vielä nykyäänkin ydinperhe on suomalaisessa yhteiskunnassa yleisin perhemuoto ja siksi myös ydinperhe-isyys, eli ydinperheen isinä toimivat miehet, ovat yleisin isyyden muoto Suomessa. (Huttunen, 2001, 69.)

Huttusen (2001, 12–13) mukaan ydinperheiden kultakaudella vallalla oli psykoanalyttinen perinne, joka mielsi isän perheen auktoriteettina ja lapsille äitiä etäisempänä vanhempana. Isän tehtävä oli opettaa lapsille moraalialueita ja sääntöjä. Isä toimi myös perheen ensisijaisena ja usein myös ainoana elättäjänä ja äidin tehtävä oli huolehtia kodista. Myös Sinkkonen (1998, 18–19) puhuu perinteisistä isistä, jotka tekivät raskasta työtä, olivat työn vuoksi paljon poissa kotoa ja näin ollen osallistuminen kodin ja perheen hoitoon oli vähäistä. Isän tehtävä olikin huolehtia perheestään varallisesti ja kurinpidollisesti (Sinkkonen, 1998, 18–19, 111; Sihvola, 1993, 20; Rusanen 2011, 174; Esko, 1984, 21). Isä jäikin monesti lapsilleen etäiseksi ja jopa pelottavaksi (Sinkkonen, 1998, 19).

Arvojen muuttuessa, avoliittojen yleistyessä ja avio-, avo- ja seurustelusuhteiden päättymisten lisääntyessä suomalainen perhekäsitys on monimuotoistunut (Huttunen, 2001, 48). Ydinperheiden rinnalle ovat nousseet yksinhuoltajaperheet ja uu-

sioperheet, eli perheet, joissa kaikki lapset eivät ole vanhempien yhteisiä, vaan ovat jommankumman vanhemman, tai molempien edellisistä liitoista (Huttunen, 2001, 55; Hurme, 2003, 142). Puolestaan adoptioperheissä kumpikaan vanhemmista ei ole lapselle biologista sukua (Hurme, 2003, 142). Vuodesta 2002 ovat samaa sukupuolta olevat parit voineet rekisteröidä parisuhteensa, joten perheissä vanhemmat voivat olla myös samaa sukupuolta. Perheiksi määritellään myös pariskunnat, joilla ei ole lapsia. (Tilastokeskus, N.d., Hurme, 2003, 142.) Perhekäsityksen monimuotoistuesssa myös isyys on saanut uusia muotoja. Ydinperhe-isän rinnalle on tullut avio- ja avoerojen jälkeen etä-isiä ja uusioperheiden uusio-isiä, sekä harvinaisempia yksinhuoltaja-isiä (Huttunen, 2001, 50). Myös avioerojen jälkeen lastensa elämästä katoavat isät ovat yleistymässä (Sinkkonen, 2002, 22–23).

Pehmeä isä = äiti?

Sinkkonen (1998, 18–19) määrittelee isyyden muuttumisen perinteisen isyyden ja niin sanotun pehmoisyyden vastakkainasetteluksi. Pehmoisyyttä Sinkkonen (1998, 18, 37) kuvailee kotitöihin ja lasten hoitoon vapaaehtoisesti osallistuvana isänä, jonka hoivan laadun voi rinnastaa äitiin. Vaikka trendikäs pehmoisyys tuntuu olevan nykyisin ainoa toivottu isyyden muoto, on pehmoisä-nimike saanut miehiltä kritiikkiä. Pehmoisyyden feminiinisyyden, hoivaavuuden ja kotitöiden teko on saanut miehet pohtimaan, onko isän miehisyyden huono asia, kun isyyttä yritetään kovasti pehmoisyydellä pehmitellä ja maskuliinisia piirteitä häivyttää. Pehmoisästä on tullut äidin kaltainen hoivaaja ja isän miehisyyden on jäänyt taka-alalle. (Sinkkonen, 1998, 18; Sinkkonen, 2002, 20.)

Sihvola (1993, 28) puolestaan tuo esiin osallistuvuuden toisen puolen: kun perheen työt jaetaan vanhempien kesken tasan, myös vastuu ja valta perheessä jakautuvat tasan. Rusanen (2011, 174) ja Sinkkonen (2002, 13) ovatkin sitä mieltä, että lapsi kuitenkin tarvitsee molempia vanhempiaan juuri erilaisissa, toisiaan täydentävissä kasvattajan rooleissa. Vanhempien erilaiset roolit kehittävät tasapainossa lapsen yhteistyökykyä ja kilpailua suhteessa toisiin ihmisiin. Myös lapsen kiintymysjärjestelmän molemmat puolet (turva ja leikki) toteutuvat lapsen ehdoilla silloin, kun van-

hemmillä on selkeät roolit turvan ja leikin tarjoajina. (Rusanen, 2011, 174.) Rusanen (2011, 175.) selittää, että nykyään traditionaalinen roolijako tarkoittaa enemmänkin vastuunotossa erikoistumista, kuin vastuun epätasaista jakautumista. Tutkimusten mukaan nykyäänkin isät toimivat enemmän leikittäjinä ja äidit hoivaajina, vaikka vanhempien välinen roolijako olisi ei-traditionaalinen.

Vaikka kiintymyssuhdeteoriat korostavat monesti äidin ylivertaisuutta lapsen hoitajana läheisen kiintymyssuhteen ja lähes välttämättömän hoivasuhteen vuoksi (Rusanen, 2011, 30; Huttunen, 2001, 11), Sinkkonen (1998, 66–67) viittaa kuitenkin Ross Parken johtamaan tutkimukseen jossa huomattiin, että isät ovat Sinkkosen sanoin ”halukkaita että kykeneviä luomaan” lapsen vuorovaikutussuhteen. Isien antama hoiva, hellyys ja läheisyys oli hyvin samanlaista kuin äitien ja tutkimusryhmät tulivatkin siihen tulokseen, että käytännössä isyys ja äitiys eivät eroa toisistaan laadullisesti paljoakaan. Huttunen (2001, 171) puhuukin lapsen hoitamisesta hoitotyönä: työnä, jonka kuka tahansa (myös isä) voi oppia, kunhan vain harjoittelee. Hoitoa harjoitellessa vanhempi tulee viettäneeksi lapsen kanssa aikaa ja samalla oppii tuntemaan lapsen. Ja koska lapset ovat kukin yksilöitä ja omia persooniaan, täytyy aina uuden lapsen syntyessä hoidon opetteleminen aloittaa tavallaan alusta, muokaten hoitoa kullekin lapselle sopivaksi (Sihvola 1993, 46). Näin ollen mielestäni isällä on yhtäläiset mahdollisuudet oppia hoitamaan lasta yhtä hyvin kuin äiti, tai jopa paremmin. Eskon (1984, 11, 58, 97) mukaan isä onkin äidin rinnalla tasa-arvoinen kasvattaja: perheen sisäinen kolmiosuhde, eli isän, äidin ja lapsen välinen suhde on tärkeä perheen perusta ja kasvupohja lapselle.

Hankala isyyden määrittely

Koska isyyden toteuttaminen on vallitsevien muutosten vuoksi yksilöllisempää, kuin koskaan aiemmin, Huttunen (2001, 57–65) jaottelee isyyden biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. Näistä yksiselitteisimpänä käsityksenä isyydestä Huttunen pitää biologista: isä on mies, jonka sukusolusta lapsi on saanut alkunsa. Biologinen isyys ei lakkaa, vaan isän geeniperimä säilyy lapsessa aina. Juridi-

nen isyys puolestaan kattaa Suomen lain asettamat oikeudet ja velvollisuudet lasta kohtaan. Avioliitossa olevan miehen oletetaan olevan puolisolle syntyneen lapsen isä, muuten isyys täytyy tunnustaa tai vahvistaa testillä. Sosiaalinen isyys liittyy sosiaaliin tilanteisiin: lapsen kanssa asumiseen, lapsen hoivaamiseen ja ajan viettämiseen hänen kanssaan. Osa sosiaalista isyyttä on myös kodin ulkopuolisissa sosiaalisissa tilanteissa esiintyminen lapsen isänä. Psykologinen isyys pohjautuu puolestaan niin isän kuin lapsen tunteisiin ja kiintymykseen. Kun lapsi että mies ovat toisiinsa kiintyneitä, lapsi pitää miestä isänä, turvana ja auktoriteettina ja mies kokee tarvetta olla lapselle näitä asioita, psykologisen isyyden tuntomerkit täyttyvät.

Idyllisessä tilanteessa mies kattaa kaikki nämä isyyden eri osa-alueet, mutta todellisuudessa isyyden eri määritelmät toteutuvat yksilökohtaisesti vallitsevasta tilanteesta riippuen hyvinkin erilaisina:

Biologinen isä täyttää jossakin hiki hatussa elatusmaksupapereita samaan aikaan kun hänen tyttärensä tai poikansa isänä olemisen funktiosta huolehtii joku toinen mies.
(Sinkkonen 1998, 20.)

Isyyden jakaminen eri osa-alueisiin on hämärtänyt isyyden määrittelyä ja isän tehtäviä. Perinteisesti isän tehtäviksi miellettyihin asioihin, kuten perheen elatukseen, ei välttämättä enää tarvitakaan isää (Sinkkonen 1998, 21). Miehen mallina tai isän paikkaa voi olla täyttämässä kuka tahansa läheinen mies (Sinkkonen 1998, 22; Esko 1984, 30).

Isän tehtäviä

Sinkkonen (1998, 21) viittaa Blankenhorniin, jonka mukaan isyys on miehelle tärkein tehtävä, jonka yhteiskunta hänelle antaa. Isyys lisää miesten vastuullisuutta, muun muassa lakien noudattamista ja muuta hyvätapaisuutta, sekä toisten tarpeiden huomioimista. Mies pystyy myös kanavoimaan energiansa (Sinkkonen käyttää termiä aggressio) parempiin, kasvatuksellisiin ja sosiaalisiin tarkoituksiin. Lisäksi mies

toimii isänä lasten parhaaksi tarjoten lapsille esimerkiksi fyysistä ja taloudellista turvaa. Isänä mies on myös kasvattaja, joka vaikuttaa lasten kehitykseen ja siirtää kasvatustyössä oman kulttuurinsa ja arvonsa lapsilleen. Sinkkosen (2002, 24) mukaan isyys pehmentää ja muuttaa miestä, auttaen häntä löytämään itsestään uusia puolia ja Esko (1984, 35) kuvaileekin isyyttä miehen kasvuprosessiksi.

Esko (1984, 16) jakaa isän roolin kolmeen osaan. Ensimmäisenä isä on yhdessä äidin ja lapsen kanssa osa kolmiosuhdetta, jolla on suuri merkitys lapsen tunne-elämän kehittymisessä. Osana kolmiosuhdetta isä kykenee luomaan oman suhteen lapseen jo alusta lähtien (Esko, 1984, 61, 63) ja myöhemmin isä voi olla merkittävä osa lapsen itsenäistymistä ja äidistä erottautumista (Esko, 1984, 33, 42). Toisena osana Esko mainitsee lasten hoidosta ja kasvatuksesta vastaamisen, johon liittyvät oman kulttuurin, arvojen ja sosiaalisten taitojen välittäminen, eli mallina toimiminen. Kolmas osa isän roolissa on Eskon mukaan olla osa miehen ja naisen välistä suhdetta, joka antaa myös miehelle mahdollisuuden kehittyä. Sinkkosen (1998, 73) mukaan ”vanhempien hyvä parisuhde on lapsen paras koti”, eli isän ja äidin tulisi huolehtia myös parisuhteestaan lapsen syntymänkin jälkeen (Esko, 1984, 63).

Isän ja ylipäätään vanhemman tärkeänä tehtävänä on olla roolimalli ja opettaja omalle lapselle. Vanhemmat vaikuttavat lapsiin oman mallinsa kautta tietoisesti ja tiedostamatta. (Hurme, 2003, 149–150.) Mussenin (1981, 103) mukaan lapsi samaistuu yleensä lähimpään, samaa sukupuolta olevaan aikuiseen omaksuakseen häneltä käyttäytymistapoja, ajatuksia ja tunteita, sekä kulttuurisia piirteitä, kuten arvoja, moraalialia, asenteita, ihanteita, sekä sukupuoliroolin. Näin ollen isällä on suuri merkitys erityisesti samastumiskohdetta tarvitsevaan poikalapseen, mutta myös tytöt tarvitsevat isää sukupuoliroolinsa hyväksyjänä ja ihailijana. Isällä onkin tärkeä rooli isän, miehen ja aviomiehen mallina. (Esko, 1984, 31.)

Vaikka isän rooli kurinpitäjänä mielletään jopa vanhanaikaiseksi ajatukseksi, Esko (1984, 39) korostaa auktoriteettiasemaa, jota molempien vanhempien tulisi edustaa. Eskon (1984, 34) mukaan isällä on myös tärkeä rooli rajojen asettajana, lapsen kaikki-

voipaisuuskuvitelmiin hillitsijänä, sekä kiintymyksen, suojelun ja vuorovaikutuksen tarjoajana. Lisäksi Esko (1984, 64) liittyy isän tehtäviin lapsen sosiaalisen kasvun mahdollistamisen ja lapsen perusturvallisuuden, riittävän ravinnon ja kontrollin tarjoajana.

Millainen on hyvä isä?

Isyyden muuttumisen myötä ei tunnu olevan enää yhtä oikeaa tapaa olla isä. Mistä isä tietää, miten olla hyvä isä? Eskon (1984, 40) mukaan miehen omat kokemukset lapsuudenkodin ihmissuhteista ja omasta isästä ovat perusta oman isyyden rakentamiselle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että miehestä tulee samanlainen isä, kuin hänen oma isänsä on ollut.

Rusanen (2011, 173) määrittelee lastenhoidon tärkeimmäksi elementiksi ajan antamisen lapselle. Kun vanhempi viettää paljon aikaa lapsensa kanssa, hän oppii tuntemaan lapsensa hyvin ja näin ollen myös hoitaminen helpottuu. Myös Sihvola (1993, 73) painottaa ajan antamista lapselle ja sitä kautta lapseen tutustumista, jotta isä pystyisi ymmärtämään, minkälaista yhdessäoloa lapsi arvostaa ja pitää merkittävänä. Hurme (2003, 151) huomioi ajan antamisen ja lapsen kehitykseen vaikuttamisen yhteyden: mitä enemmän vietät aikaa lapsen kanssa, sitä enemmän vaikutat hänen kehitykseensä. Sinkkonen (1998, 27–28) myös viittaa tutkimuksiin, jonka mukaan lapsen kasvatuksessa läsnä oleva ja huolehtiva isä ehkäisee lasten häiriökäyttäytymistä, sillä juuri liian suuret pettymykset, hylätyksi tuleminen tunteet ja muut psyykkiset kivut suhteessa rakkauden ja huolenpidon määrään aiheuttavat häiriökäyttäytymistä. Näihin väitteisiin nojaten määrä siis korvautuu laadun, mutta Sinkkosen (1998, 167) keräämien lasten ja nuorten isää koskevien haastattelujen perusteella myös pienet hetket isän kanssa ovat kallisarvoisia ja jäävät muistiin, jos isä on niissä oikeasti läsnä lasta varten ja ymmärtää häntä. Tärkeintä siis isänä (ja vanhempana) olemisessa on ajan antaminen lapselle ja lapseen tutustuminen.

Mussen (1981, 98–101) erottelee erilaisia koti- tyyppisiä ja kasvatusmalleja, joista voimme päätellä, millainen kasvatus on lapselle parasta. Mussenin mukaan auktoritatiivinen, eli sopivassa määrin rajoja ja rakkautta yhdistävä kasvatusmalli edistää eniten vastuuntuntoa, itsenäisyyttä ja pysyvyyden tunnetta lapsissa. Tällaista kasvatusmallia yleensä käytetään demokraattisessa kodissa, jossa ilmapiiri on lämmin, keskustelevalta, lasta tukevalta ja kannustavalta, sekä omien tunteiden ilmaisuun kannustavalta. Demokraattisissa kodeissa kasvaa keskimääräistä aktiivisempia, ulospäin suuntautuneempia, johtamiskykyisempiä, varmempia, luovempia ja tiedonhaluisempia lapsia. Sen sijaan rajoittavassa kodissa vallitseva autoritaarinen kasvatusmalli asettaa kovan kurin lapsille, jonka seurauksena lapsista tulee keskivertoa hiljaisempia, mukautuvampia ja epävarmempia. Salliva vanhempi puolestaan ei aseta lapselle rajoja tai rankaise lasta, vaan lapsi saa toimia oman päänsä mukaan.

Hurme (2003, 150–155) asettaa onnistuneelle kasvatukselle useita kriteereitä:

- Vanhemman tulee täyttää lapsen perustarpeet ja luoda ympäristö, joka on samaan aikaan turvallinen, mutta myös lapsen uteliaisuutta edistävä. Turvallisuutta edistävät järjestys ja ennakointi, eli aikataulut ja rutiinit. Tähän myös Campbell (2000, 90–92) yhtyy.
- Vanhemman tulee tarjota lapselle monipuolisia virikkeitä.
- Vanhemman tulee huolehtia, että lapsella on sosiaalisia kontakteja.
- Vanhemman tulee olla turvallinen aikuinen, johon lapsi voi turvautua ja saada neuvoja.
- Vanhemman tulee tarjota lapselle apua komplementaaraisesti, eli lapsen käyttäytymistä täydentävästi. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhemman tulee huomioida lapsen kehitystaso: ei vaatia lapselta liikaa, mutta antaa lapsen tehdä se, mihin hän itse kykenee.
- Vanhemman tulee tarjota lapselle sopivassa määrin rajoja ja rakkautta, eli hyödyntää auktoritatiivista kasvatusmallia.
- Vanhemman tulee myös tarjota lapsen yksilölliselle kasvulle ja minän kehitykselle historiallinen perspektiivi.

3.2 Varhaisiän musiikkikasvatus

Varhaisiän musiikkikasvatus on pääasiassa alle kouluikäisille järjestettävää, tavoitteellista musiikkitoimintaa. Opetusta järjestävät vapaan sivistystoiminnan tahot, kuten musiikkiopistot, musiikkikoulut, kansalaisopistot ja opettajina toimivat monipuol-

lisen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet varhaisiän musiikinopettajat. (Varhaisiän musiikinopettajat Ry, 2013; Marjanen, 2009, 470.) Varhaisiän musiikkikasvatus, kuten musiikkikasvatus yleensäkin kehittää yksilön musiikillisia tietoja ja taitoja ja on myös osatekijä yksilön persoonan muotoutumisessa (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, & Mäkinen, 1993, 9), edistäen myös lapsen kokonaisvaltaista kehitystä (Ruokonen, 2007, 73, 81). Campbellin (2000, 89) mukaan jatkuva musiikillinen ryhmäharrastus tukee motorista kehitystä, suullisia valmiuksia, abstraktia ajattelua ja lapsen omaperäisyyttä.

Varhaisiän musiikinopettajan kohderyhmiin kuuluvat pääasiassa 0-2-vuotiaiden perheryhmät, 3-6-vuotiaiden musiikkileikkikouluryhmät ja soitinryhmät (Varhaisiän musiikinopettajat Ry, 2013; Marjanen, 2009, 470). Perheryhmiin lapsi osallistuu yhdessä vanhemman tai muun aikuisen kanssa, muihin ryhmiin lapset osallistuvat ilman aikuista. Lisäksi varhaisiän musiikinopettaja voi myös ohjata valmentavan musiikinopetuksen ryhmiä, musiikin perusteiden ryhmiä, taideintegraatioryhmiä, erityistä tukea tarvitsevien lasten ryhmiä ja odottavien äitien ryhmiä, sekä ohjata ikäihmisten musiikkitoimintaa (Varhaisiän musiikinopettajat Ry, 2013). Varhaisiän musiikkikasvatuksen piiriin kuuluvat myös kerhojen ja päiväkotien musiikkikasvatus, sekä kotona musisointi (Hongisto-Åberg ym. 1993, 9).

Koska varhaisiän musiikkikasvatus on kasvatukseen liittyvää toimintaa, on sille asetettu yleisiä tavoitteita. Opetushallitus (2005) määrittää varhaisiän musiikinopintojen tavoitteiksi musiikillisten elämyksien, valmiuksien ja taitojen hankkimisen, joka puolestaan edesauttaa positiivisen musiikkisuhteen syntymistä ja edesauttaa musiikkiharrastuksen syntymistä. Myös musiikin kuunteleminen, kokeminen ja sen kautta itseilmaisu on tärkeää. Opetus tapahtuu elämysten avulla ja leikin keinoin ja musiikin perusasioiden oppimisen yhteydessä varhaisiän musiikinopetus tukee myös lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Varhaisiän musiikinopettajat Ry (2013) jakaa tavoitteet musiikillisiin, sosiaalis-emotionaalisiin, kognitiivisiin, psykomotorisiin ja esteettisiin tavoitteisiin. Tarkemmat tavoitteet asetetaan ikäryhmittäin ja kehitystason mukaan

(Varhaisiän musiikinopettajat Ry, 2013; Hongisto-Åberg ym. 1993, 9; Ruokonen, 2007, 81).

Koska alle kolmevuotiaan havainnot ovat kokonaisvaltaisia, eli eivät sidoksissa vain yhteen aistiin (Rusanen & Torkki, 2007, 44), varhaisiän musiikkikasvatuksessa käytetään monipuolisia ja aisteja yhdistäviä työtapoja musiikin oppimiseksi ja ilmaisemiseksi. Hongisto-Åberg ja kumppanit (1993, 86–87) määrittelevät työtavoiksi kuuntelemisen, laulamisen ja äänenkäytön, soittamisen, musiikkiliikunnan ja muun luovan ilmaisun, esimerkiksi kuvataiteet. Monipuolisten työtapojen avulla ja leikinomaisin keinoin lapsi tutustuu musiikin peruselementteihin, joita ovat rytmi, tempo, melodia, kesto, sointiväri, harmonia ja dynamiikka (Hongisto-Åberg ym. 1993, 23). Erityisesti lasten on helpompi omaksua käsitteet vastakohtaparien, esimerkiksi hidas-nopea tai korkea-matala, avulla. Opetus pyritään toteuttamaan lapsilähtöisesti, eli toiminnan (oman tekemisen ja kokeilemisen), elämyksien ja mielikuvien avulla (Ruokonen 2007, 81; Sinkkonen, 2007, 22).

3.3 Vauhtia ja vaarallisia tilanteita – lapsen kehitys 12–18 kuukauden ikäisenä

Toinen ikävuosi on lapselle jatkuvaa, uusien ja tärkeiden taitojen oppimista. Lapsen kognitiiviset, motoriset ja kielelliset taidot kehittyvät huimasti. Merkittävimpiä uusia taitoja ovat kävelyn ja kielen oppiminen ja tärkeimmät reitit uusille ärsykeille ovatkin oman liikkeen ja puheen kuuntelemisen kautta (Mussen, 1981, 96; Campbell, 2000, 73). Toisella ikävuodella lapselle myös muodostuu tunne minästä (Ruoppila, 2003, 30). Näin lapsi kehittyy yksilöksi ja hakee niin fyysistä kuin psyykkistäkin etäisyyttä vanhemmistaan eli itsenäistyy (Arajärvi, 2001, 31–32; Brazelton, 1995, 151–152).

Lapsen kasvu ja kehitys noudattavat ikään kuin samaa kaavaa, eli kaikki vaiheet tulevat samassa järjestyksessä, mutta jokaisella lapsella on yksilöllinen kehitystahti (Mussen, 1981, 23; Huisman & Laukkanen, 2007, 37). Kehitys on jatkuvaa, mutta ta-

pahtuu pyrähdyksissä (Huisman & Laukkanen, 2007, 37; Campbell, 2000, 77; Mussen, 1981, 25). Jos esimerkiksi motorinen kehitys ei näytä etenevän, lapsella voi olla menossa jonkin muun alueen, esimerkiksi kielen kehityksen vaihe tai hän valmistelee seuraavaa kehitysvaihetta. Kehityspyrähdysten välinen aika on tärkeä, sillä lapsella on silloin mahdollisuus harjoitella uutta, opittua taitoa. (Campbell, 2000, 78). Lapsen tulisikin antaa rauhassa harjoitella taitojaan, sillä seuraava kehityspyrähdys tapahtuu vasta, kun lapsi on siihen itse valmis (Campbell, 2000, 78; Mussen, 1981, 27; Arajärvi, 2001, 29; Huisman & Laukkanen, 2007, 38).

Campbellin (2000, 72–73) mukaan ihmisen aivot ovat vuoden ikäisellä lapsella kehittyneet ikään kuin täyteen mittaansa. Aivosolujen eli neuronien välisiä hermoratayhteyksiä eli synapseja on paljon enemmän, kuin mitä ihminen tulee koskaan tarvitsemaan. Tämä vaihe onkin kriittinen lapsen kehityksessä, sillä lapsen saamat virikkeet ja ärsykkeet vaikuttavat siihen, mitkä yhteydet ovat tarpeellisia ja mitkä karsitaan käytön puutteen vuoksi pois. (Campbell, 2000, 72–73; Lyytinen, Eklund & Laakso 2003, 42). Campbell (2000, 72–73) kuvaakin lasta puhtaan potentiaalın padaksi; oikeanlaisilla ärsykkeillä mikä vain olisi lapselle mahdollista.

”Se ei pysy hetkeäkään paikoillaan” – lapsen fyysinen kehitys

Vuoden ikäinen lapsi on kaikesta kiinnostunut seikkailija (Sinkkonen, 2007, 17). Tässä iässä lapsi saavuttaa ja harjoittelee motorisia taitoja, jotka auttavat ympäristön tutkimisessa (Rödström, 1993, 54). Karkeamotorinen kehitys on intensiivistä, mutta myös hienomotoriikka kehittyy, esimerkiksi kätsyyden preferenssi selkeytyy (Rödström, 1993, 55). Uusien liikuntamuotojen ja taitojen kokeileminen on lapsen keino selvittää, mihin hänen kehonsa pystyy. Samalla kehön ja aivojen yhteistyö vahvistuu ja lapsi oppii myös eriyttämään liikkeitä, suunnittelemaan niitä etukäteen ja myös toteuttamaan suunnitelmansa. (Campbell 2000, 76.)

Lapsen motorisella kehityksellä on tietyt suunnat, joita se noudattaa (Huisman & Laukkanen, 2007, 37; Mussen, 1981, 24–25; Dunderfelt, 2011, 63). Ensimmäinen suunta on päästä jalkoihin etenevä; kävelemään oppiva lapsi on kehityksessään siinä

vaiheessa, että hän opettelee hallitsemaan jalkojaan. Toinen kehityksen suunta on keskeltä ulospäin. Esimerkiksi yksivuotias lapsi on oppinut avaamaan ja sulkemaan sormensa, mutta sorminäppäryys ei ole vielä kovin hyvä (Kivelä-Taskinen, 2011, 71). Kolmas ja viimeinen kehityssuunta on kokonaisvaltaisten massaliikkeiden muuttuminen eriytyneiksi liikkeiksi. Esimerkiksi kävelemään opetellessa lapsi harjoittelee jalkojen liikuttamista erikseen, vuorotellen.

Kävelemisen taidon, lapsi saavuttaa yleensä 18 kuukauden ikään mennessä (Arajärvi, 2001, 27; Campbell, 2000, 75). Tästä luultavasti nimitys ”taapero” on saanut alkunsa; yksivuotiaathan kun mennä taapertavat joka paikkaan! Kävelemään oppiminen kohottaa lapsen mielialaa ja itsetuntoa, kun lapsi oppii liikkumaan ja hallitsemaan kehoaan (Sinkkonen, 2007, 17; Arajärvi, 2001, 27; Brazelton, 1995, 152–153; Dunderfelt, 2011, 64). Kun lapsi tutkii ympäristöään, oppimistilanteet lisääntyvät (Mussen, 1981, 96). Kävelemään opittuaan lapsi saa käyttöönsä laajemman tilan uusien kokemusten hankkimiseen ja oppii tilanhahmotusta, kuten etäisyyksiä, muotoja ja erilaisia paikkakäsitteitä (Stern, 1990, 89; Rödstram, 1993, 54–55). Liikunnan avulla lapsi oppii myös kehontuntemusta ja kehonhallintaa (Huisman & Laukkanen, 2007, 39). Kävelemään oppiminen on lapselle niin merkityksellinen taito, että se saattaa viedä huomion muilta toiminnoilta: unen määrä voi vähentyä tai laatu heikentyä (yölliset heräämiset) ja ruokailu ei suju niin jouhevasti kuin ennen (Brazelton, 1995, 155; Arajärvi, 2001, 36). Ruokailun ongelmallisuuteen liittyy myös lapsen tarve itsenäistyä ja hallita omaa syömistään (Brazelton, 1995, 156).

Kävelemään oppiessaan lapsi alkaa itsenäistyä vanhemmistaan (Brazelton, 1995, 151–152; Dunderfelt, 2011, 64; Rödstram, 1993, 54). Lapsi alkaa vastustaa liikkumisen rajoittamista, esimerkiksi sylissä pitämistä tai makuulle asettamista (Brazelton, 1995, 153), sillä hän pyrkii itsenäisyyteen ja oman kehonsa hallintaan (Rödstram, 1993, 61–62; Mussen, 1981, 97). Lapsi tutkii innokkaasti ympäristöään, mutta käy kuitenkin välillä ”tankkaamassa” hellyyttä ja turvaa tutulta aikuiselta (Rödstram, 1993, 56–57). Lapsi tarvitsee myös aikuisen motivointia ja kannustusta uusien taitojen harjoitteluun (Huisman & Laukkanen, 2007, 40; Mussen, 1981, 97), kehitystä tukevan ympäristön

(Huisman & Laukkanen, 2007, 38), sekä paljon kehuja itsetunnon ylläpitämiseksi (Rödström, 1993, 60). Vanhemman tulisi myös huolehtia lapsen riittävästä levon saannista, sillä lapsen lihakset eivät ole niin kehittyneet, että hän jaksaisi pitkäaikaista rasitusta (Huisman & Laukkanen, 2007, 38).

Koska lapsi oppii puhumaan sujuvasti vasta kävelemään oppimisen ja sen hallitsemisen jälkeen (Dunderfelt, 2011, 67), lapsi ei vielä tässä vaiheessa osaa ilmaista itseään sanallisesti. Lapsen ilmaisussa kehonkieli, eleet ja ilmeet ovatkin ratkaisevia. Lapsi kokee tunteet lihasaistin, eli kinesteettisen aistin kautta ja ilmaisee tunteet usein toimintana (Huisman & Laukkanen, 2007, 39) ja toiveet ja aikomukset eleinä (Stern, 1990, 85; Mussen, 1981, 57). Koska lapsi ei myöskään ymmärrä puhuttua kieltä vielä kovin hyvin, hän lukee muiden ihmisten eleitä ja ilmeitä (Stern, 1990, 86).

Kehitystä kuoren alla – lapsen psyykinen kehitys

Rusasen (2011, 19) mukaan alle kolmevuotiaan lapsen tärkein kehityshaaste on minuuden kehitys. Minuuden kehitys on riippuvainen lapsen läheisistä vuorovaikutussuhteista. Minuuden kehityksen keskiössä on lapsen ja häntä hoitavan, lähimmän ja turvallisen aikuisen välille muodostunut tunneside, eli ensisijainen kiintymyssuhde (Rusanen, 2011, 27, 30). Lapsi ymmärtää, että hän on hoitajasta erillinen olento, jolla on oma mieli (Rusanen 2011, 25). Arajärven (2001, 27) mukaan ”yhden vuoden ikä on kriisikohta minän rakentumisessa”. Lapsen kokemukset summautuvat ensimmäisen vuoden ajalta ja positiivisten ja negatiivisten kokemusten suhde vaikuttaa lapsen persoonaan. Jos positiivisia kokemuksia on negatiivisia enemmän, lapsi on positiivinen ja avoin. Jos tilanne on päinvastainen, lapsen mieliala on pääasiassa alakuloinen tai kiukkuinen. Tässä vaiheessa tilanteen voi vielä korjata lisäämällä positiivisen huomion määrää.

Kuten lapsen fyysistä kehitystä, myös psyykkistä kehitystä leimaa tällä ikäkaudella itenäistymisen tarve. Ruoppilan (2003, 30) mukaan tunne minästä syntyy lapsen toisen ikävuoden aikana. Konkreettisia merkkejä tästä ovat minä-sanankäyttö, oman nimen ja sukupuolen tunteminen, sekä kyky kertoa itsestä ja omista kokemuksista.

Minä-tunteen syntymisen taustalla on tunne subjektiivisesta minästä: minulla on oma mieli ja muilla on mieli. Lapsi tajuaa, että hänen tunteensa, mielialansa ja muut sisäiset kokemukset ovat hänen omiaan. Hän myös ymmärtää, että voi jakaa niitä muiden kanssa. (Munter, 2003, 73; Stern, 1990, 83.) Kun lapsi ilmaisee omia tunteitaan ja tahtoaan, hän tarkkailee vastaavan osapuolen reaktiota. Mikäli toinen osapuoli ilmaisee samaa tunnetta kuin lapsi, se vahvistaa tunnetta ja antaa sille hyväksynnän. Mikäli toisen reaktio poikkeaa hänen omastaan tai torjuu sen, lapsi kokee, että hänen oma tunteensa ei ole oikea tai hyväksytty. (Stern, 1990, 86.) Koska lapsi ei vielä ilmaise itseään verbaalisesti, myös vanhemmat lukevat lapsen tunteita ja mielialoja hänen ilmeistään ja kehonkielestään (Stern, 1990, 103).

Itsenäistyminen on lapselle mielen sisäinen ristiriita. Itsenäisyyteen pyrkimystä vauhdittavat uudet motoriset taidot ja kehittyvä kuva itsestä omana, erillisenä olentona, mutta toisaalta lapsi tajuaa olevansa vielä riippuvainen aikuisesta. Tämä kehitysvaihe kehittyy myöhemmin niin kutsutuksi uhmaiäksi, jolla on tärkeä kehitystehtävä kiintymyssuhteesta erottautumisessa. (Sinkkonen, 2007, 18; Brazelton, 1995, 161; Stern, 1990, 88, 93.) Sisäinen ristiriita ilmenee ulkoisena käytöksenä: toisaalta lapsi on äärettömän kiinnostunut ympäristöstä ja sen tutkimisesta ja pyrkii pois äidin luota, mutta esimerkiksi vieraissa paikoissa, erotilanteissa ja aikuisen joutuessa liian kauas lapsi hakeutuu aikuisen luo, sillä fyysinen kosketus on kiintymyssuhteen ja turvallisuudentunteen perusta (Stern, 1990, 99; Rusanen, 2011, 17). Kun riittävä turvallisuuden tunne on saavutettu, tutkimusinto palaa ja lapsi pyrkii pois. (Stern, 1990, 93–94; Rödstram, 1993, 58–59.)

Aikuisen tulee olla jatkuvasti läsnä ja saatavilla, sillä se on edellytys lapsen hyvinvoinnille ja normaalille toiminnalle, sekä turvallisuuden tunteen ylläpitämiselle (Stern, 1990, 98; Rödstram, 1993, 57–59). Vuoden ikäisenä lapsi osaa muokata käyttäytymistään kiintymyksen kohteen mukaisesti, esimerkiksi itkulla ja hymyllä, yrittäen saada tämän pysymään lähellä. (Sinkkonen, 2007, 15; Rusanen, 2011, 29.) Lapselle erotilanteet ovat vaikeita, sillä hän ei kestä tulla jätetyksi, vaikka hän itse välillä pyrkiikin pois aikuisen välittömästä läheisyydestä (Brazelton, 1995, 160).

Puheen kehitys ja kommunikaatio

Kävelemisen oppiminen luo pohjan seuraavalle kehitysvaiheelle, joka Dunderfeltin (2011, 67) mukaan on toisen ikävuoden tärkein opittava taito: puheen oppiminen ja sosiaalisten kontaktien luominen. Lapsi sanoo ensimmäiset sanansa ja ottaa ensimmäiset askeleensa suunnilleen samoihin aikoihin (Rödström, 1993, 55), eli ensimmäisen ikävuoden tienoilla (Lyytinen, 2003, 109), mutta puheen kehitys saa vauhtia vasta sitten, kun kävelemistä ei tarvitse harjoitella ja aivot pystyvät keskittymään puheen kehitykseen. (Campbell, 2000, 81.)

Ahosen (2004, 96–97) mukaan melodia ja puhe muistuttavat toisiaan. Lapsi oppii ensin kielen musikaalisuuden, eli kielen äänen ja rytmin, ennen varsinaisia sanoja. Jokellus onkin kielen musikaalisten elementtien harjoittelua (Campbell, 2000, 79). Ennen varsinaista puheen oppimista jokelluksen tukena ovat lapsen elekieli ja ilmeet (Brazelton, 1995, 159; Lyytinen, 2003, 109), jotka ovat lapselle yhtä tärkeitä välineitä kommunikaatiossa, kuin puhutut sanat (Arajärvi, 2001, 28).

Vuoden ikäinen lapsi alkaa jo ymmärtää sanojen merkityksiä (Rödström, 1993, 55) ja osoittaa sen noudattamalla yksinkertaisia pyyntöjä ja käskyjä (Brazelton, 1995, 159). Ensimmäiset merkit sanojen ymmärtämisestä on havaittavissa noin yhdeksän kuukauden iässä (Lyytinen, 2003, 109). Lyytisen (2003, 110) mukaan 1-vuotias lapsi ymmärtää noin 20 sanaa, kun taas Arajärven (2001, 28) mukaan lapsen passiivinen sanavarasto olisi noin 100 sanaa. Joka tapauksessa lapsen aktiivinen sanavarasto, eli sanat joita lapsi puhuu, on vielä pieni, 1-3 sanaa (Arajärvi, 2001, 28). Lapsen passiivinen sanavarasto kasvaa merkittävästi 11–18 kuukauden ikäisenä ja 18 kuukauden ikäinen lapsi ymmärtää jo noin 200 sanaa. Aktiivinen sanavarasto alkaa karttua tehokkaammin 15 kuukauden iässä. (Lyytinen, 2003, 110.)

Lapsen kielen oppimista tehostaa aikuisen kommunikaatio. Lapselle kommunikoidessaan aikuinen muuttaa kommunikaatiotaan lapselle ymmärrettävämmäksi. Aikuinen käyttää yleensä lyhyempiä ja yksinkertaisempia lauserakenteita, muuttaa äänenpai-

noja ja – sävyjä, sekä muuttaa kehonkieltään hitaammaksi ja eleitä suuremmiksi. Lisäksi aikuinen pyrkii sijoittamaan puheen nykyhetkeen (Lyytinen, 2003, 119).

Leikki ja sosiaalinen kehitys

Leikki on lapsen työtä: se on oppimisen harjoitteita, fyysisen, kognitiivisen, emotionaalisen ja sosiaalisen potentiaalin täyttämistä (Campbell, 2000, 72). Leikin avulla lapsi muokkaa ympäröivää subjektiivista ja sosiaalista todellisuutta ja omaa identiteettiään (Ruoppila, 2003, 32–33). Leikki on lapsen keino tutkia ympäristöään ja ymmärtää sitä. Ahonen (2004, 53) viittaa Swanwickiin ja Tillmaniin, joiden mukaan leikki on sidoksissa kaikkeen lapsen toimintaan, myös musiikin oppimiseen.

Leikki on lasten tärkein vuorovaikutustilanne toisten lasten kanssa (Poikkeus, 2003, 124). Lapsi ottaa vaikutteita kaikista vuorovaikutussuhteista ja esimerkiksi päiväkodin aloittaminen ja vuorovaikutussuhteiden lisääntyminen voi muuttaa lapsen käytöstä paljonkin (Mussen, 1981, 110). Noin vuoden ikäisten lasten sosiaaliset reaktiot toisiin lapsiin kestävät yleensä alle 30 sekuntia, joten he eivät vielä kykene yhteiseen leikkiin (Mussen, 1981, 129), mutta jo puolen vuoden kasvun aikana lapsi kykenee näkemään toiset lapset yksilöinä ja leikkitovereina (Mussen, 1981, 131) ja ”vastavuoroisen käyttäytymisen määrä lisääntyy ja vuorovaikutusketjut pitenevät” (Poikkeus, 2003, 124–125). Lapset alkavat leikkimään alkeellisia leikkejä toisiaan täydentävissä rooleissa: toinen piiloutuu ja toinen etsii, toinen juoksee karkuun ja toinen ottaa kiinni, toinen antaa esineen ja toinen ottaa sen (Poikkeus, 2003, 124–125).

Lapsi alkaa pikku hiljaa ymmärtää esineiden ja henkilöiden pysyvyyden, solmien ja yläpitäen kontakteja tärkeisiin objekteihin muistikuvien avulla. Lapsi osaa siis kaivata henkilöitä ja esineitä, joita ei näy. (Rödстам, 1993, 58.) Tämän seurauksena lasta alkavat kiinnostaa piiloleikit. (Stern, 1990, 85; Brazelton, 1995, 161)

Puheen, itsenäistymisen ja sosiaalisten suhteiden kehittymisen lisäksi lapsi oppii myös paljon muita taitoja. Lapsi opettelee antamista ja saamista, sekä pettymysten ja epäonnistumisten sietämistä (Arajärvi, 2001, 30–31). Lisäksi tämän ikäiselle lapselle voi alkaa opettaa sääntöjä (Brazelton, 1995, 163). Tosin lapsi ei ensin ymmärrä aikuis-

sen käskyjä ja vaatiikin konkreettista puuttumista tilanteisiin (Rödström, 1993, 61). Brazelton (1995, 163) korostaa johdonmukaisuutta sääntöjen opettelussa.

3.4 Taaperoikäinen muskarissa

Musiikin oppimisen tärkein vaihe on lapsuus, jolloin omaksuminen on tehokkaimmillaan (Ahonen, 2004, 84). Tehokkaan omaksumisen vuoksi lapsen yleisessä kehityksessä ja myös musiikillisessa kehityksessä tapahtuu paljon, joten keskitynkään seuraavassa noin 12–18-kuukauden ikäisten lasten musiikilliseen kehitykseen.

Ahonen (2004, 85) nimeää lapsen laulun kehityksessä kolme vaihetta: spontaanin laulun vaihe, jäljittelyvaihe ja tonaalisuuden omaksumisen vaihe. Spontaanin laulun vaihe alkaa juurikin 12–18-kuukauden ikäisillä lapsilla. Spontaanin laulu on nimensä mukaisesti lapsen omasta aloitteesta syntyvää ja tuottamaa laulua, jonka syntymiseen esimerkiksi vanhemmat eivät vaikuta. Laulut saattavat olla aluksi sanattomia, mutta lapsi alkaa aikaa myöten lisätä oppimiaan sanoja myös lauluihinsa. Laulut ovat melodisesti yksinkertaisia ja toistavia, eivätkä noudata musiikillisia sääntöjä. Iän karttuessa laulut saavat pituutta ja monimuotoisuutta ja alkavat jossain määrin noudattaa lapsen oman musiikkikulttuurin tapoja ja sääntöjä. Kivelä-Taskisen (2011, 70) mukaan osa tämän ikäisistä lapsista oppii tuottamaan itse lauluja ja loruja, mutta varsinkin yksin ja ryhmässä laulaminen alkaa kehittyä vasta yli 2-vuotiaana (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen, 1993, 70–71).

Lauluilla, runoilla ja loruilla on monta tehtävää lapsen yleisen kehityksen tukemisessa. Erityisesti lapsen puheen kehitys saa lisäpotkua yksinkertaisista lauluista, runoista ja loruista laajentamalla lapsen sanavarastoa, lisäämällä puheen ilmaisurikkautta, tuottaen hyvää oloa ja kohottaen itsetuntoa (Campbell 2000, 73, 81). Parhaat puheen oppimista edistävät laulut ovat yksinkertaisia, lyhyitä, toistavia ja joissa melodia on melko korkea, muttei laaja (Campbell, 2000, 82). Laulut, lorut ja runot auttavat lasta myös ajan ja ajoituksen eli rytmikan hahmottamisessa, josta on myöhemmin

apua koordinaation, tasapainon, kehon hahmotuksen, liikkeen sujuvuuden, voiman ja ennakointi- ja suunnittelutaitojen kehityksessä (Campbell, 2000, 73). Ahosen (2004, 91) mukaan lapsen motorinen kehitys on edellytyksenä rytmisten taitojen omaksumiselle.

Kivelä-Taskinen (2011, 70) suosittelee taaperomuskareihin sisällytettäväksi paljon liikettä, erityisesti kävelyä. Myös muuta karkeamotoriikkaa harjoitettavia toimintoja (konttaaminen, ryömiminen, keinuminen) ja tasapainoharjoituksia tulisi sisällyttää tuntiin lapsen motorisen kehityksen tukemiseksi. Lapsi ei välttämättä malta tehdä yhteistä liikettä kovin kauaa, mutta siitä huolimatta siihen tulisi kannustaa (Kivelä-Taskinen, 2011, 71). Liikkumisen harjoittelu ja kehittyminen antaa lapselle myös kyvyn reagoida musiikkiin monipuolisemmin liikkeen avulla (Campbell, 2000, 75). Musiikkiliikunta kehittää aivoja, kehontuntemusta ja hermoja (Campbell, 2000, 83–84). Musiikin ja liikunnan yhdistäminen auttaa lasta liikkumaan sujuvammin ja auttaa yhdistämään tekoja ja ajatuksia, eli esimerkiksi liikkeen ja siihen liittyvän sanan (Campbell, 2000, 74). Kun aikuinen kiinnittää näin positiivista huomiota lapsen toimintaan, lapsi rohkaistuu jatkamaan liikettä (Campbell, 2000, 75).

Koska liikkuminen on taaperoikäiselle tärkein asia, lapsi saattaa vaikuttaa siltä, ettei hän keskity mihinkään. Lapsi kuitenkin rekisteröi kaiken ympärillä tapahtuvan omien touhujensa ohessa, vaikka siltä ei vaikuttaisi. Lapsi palaakin yhteiseen toimintaan, kun on siihen valmis ja tietää tarkkailun perusteella, miten toimia. (Kivelä-Taskinen, 2011, 70–71). Tästä johtuu ilmiö, jota taaperomuskarilaisten vanhemmat ihmettelevät: ”Se kotona lauloi tätä laulua, mutta ei täällä muskarissa laula tai tee mitään!” Levottomuuden ehkäisemiseksi Kivelä-Taskinen (2011, 70–71) suosittelee saman rakenteen pitämistä musiikkituokiosta toiseen. Lisäksi keskittymistä vaativat toiminnot, kuten soittaminen, tulisi pitää lyhyinä. Liikkuvaiset ja lyhyen aikaa keskittyvät lapset oppivat pikku hiljaa keskittymään pidempiä aikoja.

Karkeamotoriikan harjoittamisen lisäksi muskareissa pyritään säilyttämään myös muu toiminta. Kivelä-Taskinen (2011, 70–71) suosittelee taaperoikäisille köröttely- ja

sormileikkejä. Lisäksi lapsi kykenee soittamaan itse pieniin käsiin sopivia soittimia, kuten marakasseja, kapuloita, pieniä rumpuja ja sävelpaloja malleilla. Hongisto-Åberg ja kumppanit (1993, 64) kuitenkin suosittelevat, että soittaminen tapahtuisi pääosin kehosoittimilla, kuten tömistäen ja taputtaen. Kehosoittimien käyttäminen edistää kehontuntemusta, motoriikkaa ja tasapainoa, sekä musiikillisia taitoja, kuten rytmittäjää (Hongisto-Åberg ym, 1993, 64; Kivelä-Taskinen, 2011, 71). Saatuaan riittävästi monipuolisia virikkeitä, lapsi kykenee myös rauhoittumaan ja hiljentymään tuokion lopuksi (Kivelä-Taskinen, 2011, 71).

Musiikillinen perheryhmäharrastus lisää huomasti lapsen ja vanhemman välistä positiivista vuorovaikutusta (Campbell, 2000, 87). Huotilaisen (2009, 127) mukaan musiikki onkin tärkeä vuorovaikutusväline lapsen ensimmäisten elinvuosien aikana. Campbellin (2000, 89) mukaan lapsi tuntee iloa, hyvää oloa ja rakkautta, kun lapsen kanssa toimintaan osallistuu hänelle rakas ihminen. Vanhemman oma musikaalisuus ei ole ratkaisevaa, vaan se, että hän on läsnä ja osallistuu yhdessä lapsen kanssa (Campbell, 2000, 77, 90). Myös Hongisto-Åberg ja kumppanit (1993, 17) painottavat aikuisen esimerkin tärkeyttä pienen lapsen musiikkiharrastuksessa ja Ruokonen (2007, 81) muistuttaa aikuisen roolista musiikin tarjoajana.

Perheryhmät, joihin lapsi osallistuu vanhemman tai muun aikuisen kanssa, ovat mielestäni oivallinen keino laajentaa perheiden musiikillista repertuaaria. Muskarissa vanhemmat ja lapset oppivat uusia lauluja, joita he voivat myös laulaa ja soittaa yhdessä kotona. On paljon arkiaskareisiin, esimerkiksi pukemiseen, syömiseen tai vaipan vaihtoon liittyvää musiikkimateriaalia, jota voi hyödyntää alle kolmevuotiaiden musiikkikasvatuksessa. Ruokosen (2007, 81) ja Campbellin (2000, 91) mukaan musiikkia voidaan hyödyntää arjessa: se helpottaa askareiden välisissä siirtymissä tai lapselle epämieluisassa toiminnassa. Campbell (2000, 77, 83) kannustaa sisällyttämään musiikkia leikkiin ja arkipäivän rutiineihin, sekä keksimään itse tilanteisiin sopivia lauluja. Hongisto-Åbergin ja kumppaneiden (1993, 62) mukaan laulua voidaan liittää kaikkiin päivän toimintoihin. Musiikin ja arkitoimintojen yhdistäminen auttavat Campbellin (2000, 76) mukaan lasta yhdistämään liikkeen ja musiikin ja sitä kautta

lapsen rytmiiikka kehittyy. Myös musiikin löytäminen arkisesta ympäristöstä, esimerkiksi kellon sekuntiviisarin syke tai astioiden käyttäminen soittimina rohkaisee myös lasta musiikilliseen toimintaan (Campbell, 2000, 76–77).

3.5 Muskaristudio

Muskaristudio on Jyväskylän ammattikorkeakoulun järjestämää musiikkileikkikoulu-toimintaa. Toiminnan vastuuhenkilönä on Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikkikasvatuksen lehtori Leena Pantsu. Muskaristudio toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikkikampuksen tiloissa, nk. Luovassa luokassa ja ryhmien opetuksesta vastaavat Pantsun ohella ammattiin valmistuneet varhaisiän musiikinopettajat, mutta myös alan opiskelijat. (Muskaristudio, N.d.)

Muskaristudion toiminta kattaa toiminnan kaikille musiikkileikkikoulun kohdeikäryhmille lukuvuosittain, vauvaryhmistä esikouluikäisten soittoryhmiin. Muskaristudion toimintaa on kuvattu näin:

Musiikkileikkikoulussa lapsesi oppii musiikkia kokonaisvaltaisesti ja elämyksellisesti puheen, laulun, liikkeen, rytmiiikan, tanssin ja kuuntelemisen kautta.
(Muskaristudio, N.d.)

Oma ryhmäni toteutettiin Muskaristudion tiloissa ja vastasi myös Muskaristudion toimintatapoja ja tavoitteita. Tilana Muskaristudion käytössä oleva Luova luokka on melko ihanteellinen, sillä soittimien ja materiaalien määrä on laaja. Tavallisia ja erikoisempiakin soittimia riittää normaalin kokoisessa muskariryhmässä kaikille. Lisäksi käytössä on muutamia todella erikoisia soittimia. Luokassa on myös paljon rekvisiittaa, esimerkiksi palloja ja huiveja, sekä esimerkiksi askartelussa ja kuvataiteessa hyödynnettävää materiaalia. Kaiken tämän lisäksi luokka on kooltaan sen verran suuri,

että siellä mahtuu liikkumaan usein ongelmitta. Tilana Luova luokka luo siis virikkeelliset ja motivoivat puitteet monipuolisen muskarin toteuttamiseen.

4 Isämuskarit ideasta toteutukseen

4.1 Miksi isät eivät osallistu?

Yhdessä aiheen keksimisen kanssa tulivat ideat siitä, miten työn toteutan. Vastatakseni ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni isien osallistumisaktiivisuuden syistä ja niihin vaikuttamisesta tein kyselyn perheryhmämuskareihin osallistuvien lasten isille. Ennen kuin lähdin kyselyä levittämään kohderyhmälle, lähetin sen ensin pienelle testiryhmälle testattavaksi. Pienten muutosten jälkeen kysely oli valmis jaettavaksi.

Jaoin kyselyitä niin paperisina kuin sähköisinä versioina omissa, sekä kollegojen perheryhmissä. Annoin myös paperisia ja sähköisiä versioita kollegoille jaettavaksi ryhmiin, joihin en itse päässyt kyselyä viemään. He välittivät kyselyt vastaajille ja vastaukset sitten minulle. Jaoin kyselyitä niin sähköisinä kuin paperisina versioina ennen isämuskari-kokeilua arviolta 30 kappaletta. Vastauksia kyselyyn sain 12 kappaletta. Lisäksi lähetin saman kyselyn myöhemmin isämuskariin osallistuneille isille, joilta sain seitsemän kyselyvastausta. Yhteensä vastaajia oli siis 19. Huomioon otettavia seikkoja vastauksia tulkittaessa on, että kaikki vastaajat eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin ja monivalintakysymyksissä vastaajat saivat valita halutessaan useamman vastausvaihtoehdon.

Vastaajista vanhin oli 45-vuotias ja nuorin 24-vuotias. Vastaajilla oli hyvin monen tyyppisiä koulutustaustoja ja ammatteja, mutta ylivoimainen enemmistö (18 vastaajaa) oli suorittanut jonkin korkeakoulututkinnon. Töissä käydessään niin kutsuttua aamuvuoroa tai toimistotyöaika noudattaa 13 vastaajaa, yksi vastaajista jätti vastamatta kysymykseen ja loppuilla työaika oli joustava tai epäsäännöllinen.

Suurimmalla osalla isistä oli yksi lapsi. Vähemmistöllä vastaajista oli kaksi tai kolme lasta. Nuorin mainituista lapsista oli seitsemän kuukauden ikäinen ja vanhin 16-vuotias. Vanhemman suuntautuneisuus musiikkiin on tämän kyselyn perusteella havaittavissa myös lapsen musiikkiharrastuksessa. Suurin osa kyselyyn vastanneista isistä harrastaa aktiivisesti musiikkia joko esimerkiksi bänditoiminnan merkeissä tai kotona musisoiden ja musiikkia kuunnellen, tai on joskus harrastanut musiikkia. Vastaavasti suurin osa isien lapsista harrastaa tällä hetkellä säännöllisesti musiikkia. Vain kolme vastaajaa ilmoittaa, ettei harrasta eikä ole koskaan harrastanut musiikkia ja yksi vastaajista ei nimeä musiikkia harrastukseksi vaan ammatiksi.

Lapsen jatkuvaan musiikkiharrastukseen lapsen kanssa isistä osallistuu aina vain kaksi vastaajaa. Suurin osa vastaajista osallistuu joko silloin tällöin (esimerkiksi vuorotellen lapsen äidin kanssa) tai ei ollenkaan. Yksi vastaajista kertoo joskus osallistuneensa, muttei osallistu enää. Jos isä ei osallistu, kaikissa tapauksissa äiti osallistuu lapsen kanssa.

Lapsen musiikkiharrastukseen osallistumisen tärkeimmäksi syyksi nousi halu viettää aikaa lapsen kanssa, jonka mainitsi kymmenen vastaajaa. Myös musiikkiharrastuksen hyödyllisyyttä korosti kahdeksan vastaajaa. Yhteisen harrastuksen lapsen kanssa halusi neljä vastaajaa, kolme vastaajista kävi lapsen kanssa muskarissa, koska kukaan muu ei päässyt ja kahdelle vastaajista musiikki oli itselle tärkeää.

Ehdottomasti tärkein syy sille, miksi isät eivät osallistu lapsen musiikkiharrastukseen oli se, että muskarit järjestetään sellaiseen aikaan, että isillä ei esimerkiksi työn vuoksi ole mahdollisuutta osallistua. Tämän vaihtoehdon nimesi 11 vastaajaa. Monet ehdottivatkin muskarien alkamista hieman myöhemmin, esimerkiksi klo 17 jälkeen, jotta he voisivat osallistua. Lisäksi muutamassa perheessä muskari oli vakiintunut lapsen ja äidin harrastukseksi ja isä vietti lapsen kanssa aikaa muilla tavoilla. Lisäksi yksi vastaajista ei kokenut olevansa musiikillisesti lahjakas ja ei siksi halunnut osallistua muskareihin.

Ennen isämuskarikokeilua kyselyyn vastanneista vain yksi oli todella kiinnostunut isämuskariryhmään osallistumisesta. Varovasti myönteisiä (”kiinnostaa jonkin verran”) oli seitsemän vastaajaa. Kaksi vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään asiaan ja kolmea vastaajaa ryhmään osallistuminen kiinnosti vain vähän. Isämuskari-kokeilun jälkeen ryhmään osallistuneet olivat kaikki todella paljon tai jonkin verran kiinnostuneita samantyyppiseen toimintaan osallistumisesta.

Enemmistö vastaajista kertoi harrastavansa lapsen kanssa säännöllisesti tai silloin tällöin jotain muuta kuin musiikkia. Kaikki nämä muut harrastukset liittyivät jollakin tapaa liikuntaan ja erityisesti uinti oli suosittu laji vastaajien keskuudessa. Kaikki vastaajat kertoivat viettävänsä lapsensa tai lastensa kanssa aikaa yli kaksi tuntia päivittäin.

Isät ovat siis kiinnostuneita viettämään aikaa lastensa kanssa ja muskari olisi harrastuksena mieluinenkin vaihtoehto. Lisäksi varovaista myönteisyyttä herätti uusi konsepti, isämuskari. Suurin ongelma lapsen musiikkiharrastukseen osallistumisessa onkin kyselyn mukaan aikataulut – työn ja harrastuksen yhteen sovittaminen. Jos muskarit järjestetään aamu- tai alkuiltapäivästä, päivällä työssä käyvällä isällä ei ole mahdollisuutta osallistua lapsen harrastukseen.

Tärkein asia kyselyn aineiston huomioimisessa isämuskariryhmän suunnittelua ja toteutusta ajatellen oli ajankohta, sillä se oli noussut useissa vastauksissa tärkeimmäksi osallistumiseen negatiivisesti vaikuttavaksi tekijäksi. Huomioinkin tämän toteuttamalla ryhmän iltapäivällä, jolloin useammalla isällä olisi mahdollisuus osallistua ryhmään. Lisäksi kyselyvastauksista välittynyt varovaisen positiivinen suhtautuminen isämuskari-ryhmää kohtaan loi mielikuvan siitä, että tällainen toiminta olisi toivottua. Näin ollen isämuskari-ryhmän perustaminen ei olisi toivoton tehtävä. Myös liikunta isien ja lasten yhteisenä harrastuksena huomioitiin tuntien suunnittelussa ja toteutuksessa.

4.2 Ryhmä käyntiin – miten?

Kun olin saanut tehtyä karkean toimintasuunnitelman opinnäytetyötäni varten, lähes samaan aikaan kyselyvastausten keräämisen kanssa aloin suunnitella koeryhmää, isämuskareita. Ennen ryhmän mainostamista minun piti selvittää ja päättää monia käytännön asioita: missä ryhmä kokoontuisi, koska se alkaisi, kuinka monta kertaa ryhmä kokoontuisi, minkä ikäisille lapsille ryhmä suunnattaisiin, mikä olisi sopiva koko ryhmälle ja olisiko ryhmä maksullinen. Lisäksi minun piti suunnitella ja tehdä mainos (Liite 2), sekä tehdä kausi- ja tuntisuunnitelmat kokoontumiskertoja varten.

Koska isämuskariryhmä oli osa opinnäytetyötäni ja opintojani, oli luontevaa kysyä ryhmän kokoontumispaikaksi koulumme muskarikäyttöön tarkoitettua tilaa, Luovaa luokkaa. Luovassa luokassa järjestetään koulumme opetusta, sekä Muskaristudion muskareita. Keskustelin tilan varauksesta, aikatauluista ja muista ryhmän käytäntöön liittyvistä asioista ensin opinnäytetyöohjaajani ja Muskaristudion vastuuhenkilön Leena Pantsun kanssa. Keskusteltuamme sekä keskenämme, että musiikin koulutusohjelman koulutuspäällikön Eva Halmen kanssa, saimme käytäntöön liittyvät päätökset tehtyä.

Sain luvan toteuttaa isämuskarin koulumme Luovassa luokassa. Luokan varausaika- tauluja ja omia aikataulujani verraten löysimme myös muskareille ajan, tiistai-illan. Ilta-aikaan päädyimme isien osallistamisen maksimoimiseksi, sillä kyselyvastauksissa juuri ilta-aikaa monet isät pitivät osallistumisen mahdollistavana tekijänä. Lisäksi päätimme pitää ryhmän maksuttomana, erityisesti osallistumiskynnyksen madaltamiseksi. Keskustelimme myös lasten kohderyhmän iästä. Olin alun perin ajatellut pienten vauvojen ryhmää, mutta totesimme isille olevan helpompaa, jos lapset ovat vähän vanhempia, esimerkiksi rintaruokintaiän ohittaneita. Niinpä ryhmän kohderyhmäksi valikoituivat 12–18 kuukauden ikäiset lapset isineen. Ryhmän minimikooksi asetimme viisi isä-lapsi-paria ja maksimikooksi kahdeksan.

Koska ryhmä oli osa opinnäytetyötäni, tehtäviini kuului myös ryhmän mainostaminen. Tein mainokset tietokoneella Power point- ohjelmalla, tulostin mainokset kou-

lulla ja jaoin niitä paikkoihin, josta mahdollisia isämuskarilaisia voisi löytyä: koulumme lähialueille kauppojen ja kirjaston ilmoitustauluille, sekä omiin että kollegojen taaperomuskariryhmiin. Mainoksen suunnittelin tekstiltään huumoripainotteiseksi ja ulkoasultaan siistiksi, jotta se erottuisi joukosta ja kiinnittäisi kohderyhmän huomion, kokemukseni mukaan kun miehet ovat monesti naisia huumorintajuisempia. Huumorilla yritin mainoksesta lähtien pyrkiä tavoitteeseeni luoda ryhmästä rentoa ja avointa mielikuvaa, joka houkuttelisi mahdollisimman monet osallistumaan.

Viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä ilmoittautumisia tuli juuri tarvittavat viisi kappaletta. Kuitenkin vielä ryhmän alkamista edeltävään päivään asti ilmoittautumisia tuli lisää ja pääsimmekin aloittamaan täyden, kahdeksan isän ja kahdeksan lapsen ryhmän. Ensimmäisen kokoontumiskerran jälkeen yksi isistä jäi pois mitään ilmoittamatta, eikä vastannut myöhempisiin kontaktinottoihin, joten jatkoimme ryhmää seitsemän isän voimin.

4.3 Mistä isit tykkää? Ryhmän toiminnan suunnittelu isiä ajatellen

Ajatus isä-ryhmän ohjaamisesta jännitti aluksi. Vastakkaisen sukupuolen edustajana minulla ei ollut mitään kokemusta miehenä tai isänä olemisesta, joten aluksi oli vaikeaa ajatella, missä asioissa isät tarvitsevat tai haluavat erityistä huomiointia. Päätin kuitenkin toimia omien mielikuvien ja aavistusten varassa. Ajattelin myös kerätä suullista palautetta koko ryhmän toiminnan ajan, jotta kykenisin tekemään isien toivomia muutoksia kokoontumiskertojen aikana.

Tärkein pyrkimykseni ryhmän ohjaamisessa oli rennon ilmapiirin luominen. En etukäteen edes tiennyt, millaisista lähtökohdista isät tulevat – onko heillä aiempaa kokemusta muskareista? Uuteen tilanteeseen joutuminen tuntemattomien ihmisten kanssa olisi varmasti kenelle tahansa jännittävää ja itselleni ainakin ajatus osana koe-ryhmää olemisesta toisi lisäjännitystä. Rennon ilmapiirin suunnittelin saavuttavani

ennen kaikkea omalla rennolla asenteellani. Myös harjoitteet, joissa isät pääsevät leikkimään ja hassuttelemaan lasten kanssa sisällytin osaksi tuntisuunnitelmiani.

Tuntien sisältöjen suunnittelussa yritin huomioida isiä ja taaperoita liikunnallisuudella ja laulujen ja muiden harjoitteiden yhteisen teeman valinnalla. Kuten jo aiemmin totesin, juuri kävelemään oppinut lapsi ei ole keskittymiskykyisin tai paikallaan pysyvin ja koska isät ovat usein äitejä leikkisämpää sorttia (Sinkkonen, 1998, 96), ajattelin liikunnallisen otteen sopivan tähän ryhmään hyvin. Myös kyselyssä monet isät mainitsivat jonkin liikunnallisen harrastuksen isän ja lapsen yhteiseksi harrastukseksi. Ehkä jopa hiukan stereotypisesti valitsin tuntien teemaksi kulkuvälineet: autot, lentokoneet ja niin edelleen.

Pyrin suunnittelemaan tunneista monipuolisia ja vaihtelevia, ikään kuin tarjoamaan viiden kokoontumiskerran kurkistuksen kaikkeen siihen, mitä muskarissa voi tehdä. Tavoittelin erityisesti liikunnallista monipuolisuutta levottomien taaperoiden hallitsemiseksi ja ehkä jännittyneiden isien rentouttamiseksi. Suunnittelin liikettä tapahtuvaksi niin istuen kuin seisten: körötyksiä, taaperoiden omaa, monipuolista liikettä ja liikettä lapset sylissä, harjoittaen erityisesti karkeamotoriikkaa (Kivelä-Taskinen, 2011, 70). Monipuolisen liikkeen toteuttamisessa hyödynsin myös Vauva-sirkuskoulutuksessa oppimiani, ehkä muskarin perinteisistä työtavoista poikkeavia liikkeitä, kuten voltteja, ”mummo-kiikkua” ja ”lentokonetta” (Ranta-Penttilä, 2015; Vaher, 2002, 6, 9, 125, 127, 128).

Koska kokoontumiskertoja ei ollut montaa, päätin valita vain muutaman laulun ja harjoitteen, joita työstäisimme periodin ajan. Yritin valita yksinkertaisia ja niin isien kuin lasten kannalta helposti omaksuttavia lauluja ja pyrkiä suunnitelmissani työstämään yhtä laulua toistuvasti monien eri työtapojen avulla, kuten soittaen, laulaen, leikkien ja liikkuen. Soittimiksi valitsin perusrytmisoittimia, joita pienten lasten olisi helppo soittaa; rummut ja marakassit (Kivelä-Taskinen, 2011, 70–71). Pyrin monipuolisuuteen myös lauluvalinnoilla. Esimerkiksi jonkun liikuntaleikin taustalle halusin ehdottomasti Beatlesia ja rentoutumisharjoituksissa suunnittelin käytettäväksi rauhal-

lista klassista ja pop-musiikkia. Lisäksi valitsin muskareille alku- ja loppulaulut, jotka pysyisivät samoina koko periodin ajan.

4.4 "Tässähän tulee kuuma!" Isämuskarien kokoontumiskerrat

Isämuskariryhmä kokoontui ensimmäisen kerran tiistaina huhtikuun 28. päivä. Ennen ensimmäistä tuntia saavuin jopa liian hyvissä ajoin, pystyäkseeni valmistelemaan tunnin rauhassa. Ylimääräisten ärsykkeiden minimoimiseksi peitin ja piilotin ylimääräiset esineet ja sijoitin tunnilla käytettävät tarvikkeet esille, mutta kuitenkin lasten ulottumattomiin. Ensimmäinen isä saapui lapsensa kanssa myös erittäin hyvissä ajoin, mutta muut tulivat pikku hiljaa tunnin alkaessa, jopa vähän myöhässä.

Jännityksen purkamiseksi pidin ensimmäisen tunnin aluksi pienen informatiivisen hetken koskien opinnäytetyötäni ja muskareita ylipäätään. Koska en tiennyt isien mahdollisia musiikki- ja muskaritaustoja, koin tärkeänä kertoa, mitä tuleman pitää. En pitänyt itsestään selvänä, että kaikki tietäisivät muskarin toimintatavoista ja tavoitteista. Lisäksi kerroin isille lapsen meneillään olevan kehitysvaiheen vaikutuksesta muskaritoimintaan. Rohkaisin myös isiä laulamaan, välittämättä siitä, onko oma lauluääni kaikista paras.

Alkuhetken jälkeen ryhdyimme varsinaiseen muskaritoimintaan. Alkulaulun lauloimme ja soitimme marakassien säestyksellä kolmella ensimmäisellä kerralla, kahdella viimeisellä soitimme kehärumpuja. Alkulaulun jälkeen köröttelimme ja myöhemmin myös lattialla liikuimme "Metrolla mummolaan"-laulua. Sen jälkeen parilla ensimmäisellä tunnilla lauloimme, leikimme ja liikuimme lentokonelauluja. A-B-rakennetta harjoittelimme "Lentokone"-laulun kanssa; A-osassa käynnisteltiin lentokonetta joko sylissä penkillä tai kävellen ja B-osassa isät nostivat lapset lentokoneiksi lentämään joko syliin tai voltin kautta olkapäälle. "Lentäjä-kirpun" kanssa harjoittelimme helppoa pariakrobatiaa, muun muassa "mummo-kiikkua", jossa lasta keinutetaan aikuisen nilkkojen päällä, ja "lentokonetta", jossa aikuinen on lattialla selällään ja lapsi nostetaan

”lentoon” säärrien tai jalkapohjien päälle tai käsien varassa kannatellen (Ranta-Penttilä, 2015; Vaher, 2002, 125, 127, 128).

Kahden tapaamiskerran jälkeen siirryimme ohjelmistossa autolauluihin. Lauloimme Bussilaulua leikkien sekä käsileikkiä, että pallojen kanssa. Liikuimme piirissä ja runotelimme ja lauloimme kehärummyilla säestäen myös ”Autoni punainen ja kiiltävä on” -laulua. Beatles-yhtyeen ”Drive my car”-kappale pääsi taustamusiikiksi vapaampaan liikuntaan, jossa seurattiin johtajaa. Viimeisellä kerralla yhdistin kappaleeseen suosiksi muodostuneet pallomeripallot ja värivarjon. Mainittujen materiaalien lisäksi käytin myös värikuvia havaintovälineinä. Keski-suomalaiselle pienelle lapselle metro, raitiovaunu ja lentokone eivät välttämättä ole tuttuja kulkuneuvoja, joten kuvien käyttäminen oli keino luoda konkretiaa laulujen sanoihin.

Pyrin pitämään tunnin rakenteen kohtuullisen samanlaisena Kivelä-Taskisen (2011, 70–71) neuvoa noudattaen: tunnin alussa oli aina tuttu alkulaulu, jossa huomioitiin kaikki paikalla olijat, alkulaulun jälkeen oli vuorotellen liikuntaa ja enemmän keskittymistä vaativia harjoitteita (yleensä soittamista) ja ennen yhteistä tuttua loppulaulua tunnelmaa rauhoitettiin rentoutumalla. Rentoutumisessa käytin monia erilaisia välineitä, kuten huiveja, pensseleitä, höyheniä, värivarjoja ja saippuakuplia, ja taustamusiikkina käytin rauhallista klassista, sekä lasten- että pop-musiikkia. Välineiden ja musiikin yhdistäminen rentoutumisessa toi lapselle moniaistillisen kokemuksen, joka oli selvästi tehokkaampi rauhoittumistarkoituksessa, kuin musiikki, visuaalinen ärsyke tai kosketus yksin. Erityisesti saippuakuplat lumosivat lapset täysin. Tunnin loppuksi vilkutimme jokaiselle lapselle yhteisen loppulaulun myötä.

5 Nyt on laulut laulettu ja palautteen aika on

5.1 ”Paras muskari missä oon ollu!” Opettaja observoi ja kyselee

Ensimmäistä tuntia leimasi jännittynyt tunnelma. Olin toki itsekkin jännittynyt, mutta huomasin myös isissä ja lapsissa jännitystä. Lapset olivat ensin melko vetäytyviä, mutta hakivat tunti tunnilta enemmän kontaktia toisiinsa ja minuun. Heti ensi kohtaamisesta lähtien lasten luonteet tulivat esille melko hyvin. Ujoimmat lapset tarasivat isän jalkaan kiinni tiukasti, toiset taas eivät meinanneet pysyä sylissä tai paikallaan hetkeäkään tutkien innokkaasti ympäristöä ja ottaen kontaktia toisiin ryhmäläisiin. Kaikille lapsille isä oli selvästi se tuttu aikuinen, jonka luokse palattiin hakemaan turvaa ja hellyyttä. Kokeilujakson aikana kaikki lapset kuitenkin uskaltautuivat tutkimaan ympäristöään. Sosiaalista kanssakäymistä tapahtui lasten kesken melko vähän. Merkittävin lasten keskinäisen sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäjä oli palloleikki, jolloin vierittelimme palloja ja jokaisella lapsella oli omansa. Lapset innostuivat vaihtamaan palloja keskenään ja välillä piti aikuisten puuttua, kun joku lapsista oli ominut useamman pallon. Sen sijaan lapset hakivat mielestäni enemmän kontaktia toisiin aikuisiin, esimerkiksi minuun. Luulen, että lasten mielenkiinto minua kohtaan johtui esimerkiksi vieraudesta, sukupuolesta ja roolistani opettajana; olin se, joka lauloi ja antoi soittimia, palloja ja muita mielenkiintoisia välineitä.

Suurimman osan (sekä isistä että lapsista) toiminnassa huomasi selkeästi tilanteen outouden: muskarin toimintatavat eivät olleet ennestään tuttuja ja minun pitikin kiinnittää huomiota, että osasin ohjeistaa ryhmää selkeästi niin, että he ymmärtävät mitä pitää tehdä. Lisäksi soittaminen alkoi sujua lapsilta vasta muutaman harjoittelukerran jälkeen. Isät kuitenkin lauloivat alusta asti yllättävän reippaasti mukana, liekö syynä alussa antamani rohkaisu laulamiseen tai osan musiikillinen orientoituneisuus.

Alun jännityksen jälkeen tunnelma alkoi rentoutua nopeasti. Toimintatavat tulivat nopeasti tutuiksi ja isät ja lapset alkoivat tutustua toisiinsa ja minuun. Pientä rutiinotumista alkoi tapahtua lyhyessä ajassa ja rutiinien muutokset, esimerkiksi tunnin

aloittaminen lattialla patjojen päällä tuolien sijaan, aiheuttivat hämmennystä. Viiden kerran kokeilu olikin verrattain lyhyt ja tuntui, että kaikki pääsivät vasta kunnolla vauhtiin, kun toiminta jo loppui. Ryhmäytymisen ja oppimistavoitteiden kannalta ryhmän olisi toivonut kestävän pidempään, mutta viiden kerran aikana sain koottua aineiston ja vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Ylimääräisten virikkeiden minimoimiseksi olin piilottanut ylimääräiset soittimet kaappeihin ja verhojen taakse. Heti ensimmäisellä tunnilla meille kuitenkin muodostui tavaksi kaivaa soittimia esiin ja antaa lasten kokeilla niitä luvan kanssa tunnin jälkeen. Näin lapset saivat tyydyttää luontaista tutkimishaluaan ja saivat samalla kuulokuvaa ja kosketuspintaa erilaisista soittimista, oppien näin hauskanpidon lomassa uutta (Mussen, 1981, 96). Myös isät innostuivat soittamaan lasten kanssa. Tähän yhteyteen minulle muodostui loistava tilaisuus tehdä avointa ryhmähaastattelua: kyselin palautetta, isien tunnelmia ja kokemuksia tunnista ja esittivätpä isät kysymyksiä aiheesta ja aiheen vierestäkin. Haastattelutilanne olikin hyvin avoin ja lasten touhutessa isien saattoi olla jopa vähän vaikeaa keskittyä keskusteluun ja pohdintaan.

Keräsin isiltä suullista palautetta haastattelun muodossa joka tunnin jälkeen yhtä kertaa lukuun ottamatta, jolloin ryhmäläiset katosivat melko nopeasti tunnin jälkeen – liekö syynä sinä iltana pelattu Suomen maajoukkueen jääkiekko-ottelu. Haastatellesani isiä kysymykset nousivat melko spontaanisti kyseisen tunnin harjoitteista ja yhteisistä keskusteluista. Pääosin kyselin tunnin jälkeen heräämiä tunnelmia ja ajatuksia, sekä pyysin vertailua ryhmän aloittamisen ja kyseisen hetken välillä (Miten mielikuvat tai asenteet ovat muuttuneet kokeilun edetessä?, Onko halukkuus muskariharrastukseen osallistumiseen lisääntynyt?).

Alkuun suullinen palaute oli melko niukkaa, mutta luultavasti rentoutumisen myötä isät kertoivat ajatuksiaan ja kokemuksiaan avoimemmin. Keskustelutilanteissa aktiivisuuden määrä jakautui isien kesken epätasaisesti. Toiset isät olivat selkeästi halukkaampia jakamaan mielipiteitään ja ajatuksiaan suullisesti ja he myös esittivät enemmän kysymyksiä. Toiset isät antoivat vähemmän suullista palautetta, tyytyen lyhyt-

sanaisiin vastauksiin tai hiljaisuuteen. Heräsinkin pohtimaan, onko ryhmähaastattelu välttämättä paras aineistonkeruumenetelmä, jos haluaa saada kaikilta ryhmäläisiltä vastauksia. Kuitenkin jotkut isistä kompensoivat vähäpuheisuuttaan palautekyselyn runsailla avoimilla kommentteilla.

Haastattelutilanteissa tein muistiinpanoja isien vastauksista. Jälkikäteen tajusin, että olisin voinut valmistautua haastattelutilanteeseen huolellisemmin ja esimerkiksi nauhoittaa sen. Muistiinpanojen tekeminen vie huomion haastattelutilanteesta ja esimerkiksi videotallenteesta olisi voinut jälkikäteen havainnoida haastateltavien ilmeitä ja eleitä, sekä tarkistaa tietoja (Kananen, 2015, 156). Lisäksi haastatteluaineistojen todenmukaisuutta vähentää vastaajien muistinvaraisuus, sillä isät vastasivat kysymyksiin, jotka liittyivät menneeseen tuntiin. Myös omat tulkintani vastauksista saattoivat olla väärinä. (Kananen, 2015, 340). Kuitenkin haastatteluvastaukset tukivat aiemmin tunnilla tekemiäni havaintoja.

Ensimmäisen tunnin tunnelman ja palautteen voisi kuitenkin tiivistää yhteen kommenttiin. ”Paras muskari, missä oon ollu!” Huolimatta kokemattomuudestaan isät vaikuttivat suhtautuvan muskaritoimintaan positiivisesti. Myöhempien tuntien palauttekeskusteluja leimasivat tietyt aiheet: laadukas lastenmusiikki, lievästi yllättynyt positiivinen palaute sekä toiveet toiminnan jatkumisesta. Muutamalta isältä tuli toive, että suosittelisin hyvää lastenmusiikkia lapsille soitettavaksi. Kokosinkin kollegojen avustuksella pienen listan yleisesti laadukkaina koetuista lastenmusiikki-yhtyeistä ja –levyistä, jonka esittelin isämuskarissa. Lisäksi soitin kyseisten yhtyeiden lauluja ennen tunnin alkua tunnelman luomiseksi ja jotta isät saisivat kuulokuvaa mainituista yhtyeistä.

Lisäksi kolmannen tunnin jälkeen isiltä alkoi tulla kysymyksiä muskariharrastuksen jatkamisesta: Olisiko tälle ryhmälle mahdollista saada jatkoa? Onko muita isämuskariryhmiä olemassa? Onko taaperoikäisille suunnattuja ryhmiä iltapäivisin? Jouduin isille kuitenkin valitettavasti kertomaan, että tietääkseni isämuskareita ei järjestetä ollenkaan. Suosittelin heille kuitenkin erilaisia Jyväskylän seudun toimijoita, jotka jär-

jestävät muskareita. Kysymykset itsessään olivat jo positiivista palautetta ryhmän toiminnasta. Vaikutti siltä, että olin saanut isät ja lapset kiinnostumaan muskaritoiminnasta ja viihtymään siellä niin hyvin, että he olivat halukkaita jatkamaan harrastusta.

5.2 Palautetta kyselylomakkeilla

Isämuskariperiodin päätyttyä keräsin palautetta kokeilusta kyselylomakkeen avulla. Lähetin kyselyn kaikille ryhmään osallistuneille ja sain vastaukset (pienen muistutteen jälkeen) kesäkuun aikana. Kaikki ryhmään aktiivisesti osallistuneista seitsemästä isästä palauttivat vastaukset.

Isän ja lapsen yhteiset aiemmat muskarikokemukset ennen isämuskariryhmää olivat vähäisiä; vain yksi isä oli aiemmin käynyt muutaman kerran lapsensa kanssa muskarissa. Kaksi lapsista oli käynyt aktiivisesti tai satunnaisesti muskarissa ilman isäänsä ja yksi isistä oli käynyt muskarissa ennenkin toisen lapsen kanssa. Kaksi vastanneista ilmoitti, että sekä isä että lapsi eivät ole koskaan käyneet muskarissa.

Tieto isämuskareista kulki parhaiten ”puskaradion” kautta, sillä suurin osa vastaajista sanoi kuulleensa ryhmästä jonkun tutun kautta. Vain yksi vastaaja sanoi nähneensä varsinaisen mainoksen kaupan ilmoitustaululla. Syy osallistumiseen vaihteli. Monet kaipasivat yhteistä tekemistä lapsen kanssa, mutta joukosta löytyi myös uteliaita, vaimolle omaa aikaa antavia, sekä musiikista harrastuksena kiinnostuneita.

Kyselyn mukaan kaikki osallistujat, niin lapset kuin isät pitivät muskarista paljon. Suurimmalle osalle vastaajista jäi positiivinen tai positiivisesti yllättynyt mielikuva muskaritoiminnasta: *”Muskarissa oli hauskaa ja monipuolisempaa kuin kuvittelin.”* Tämä olikin yksi tavoitteistani; murtaa ennakkoluuloja ja tutustuttaa isät ja lapset monipuoliseen muskaritoimintaan. Yksi vastaajista oli käynyt toisen lapsensa kanssa aiemmin muskarissa ja tiesi siksi, mitä odottaa. Koska odotukset täyttyivät ja toiminta oli tuttua, muskareista jäi *”neutraali (tai positiivinen)”* mielikuva.

Tavoitteeni täyttyivät myös rennon ilmapiirin luomisessa, sillä kaikki vastaajat kuvailivat tuntien ilmapiiriä rennoksi. Suurin osa mainitsi tunneilla olleen myös hauskaa. Lisäksi muutamat kuvailivat tunteja mielenkiintoisiksi ja luoviksi ja yhdet maininnat saivat myös ”jännittynyt” ja ”rauhallinen”. Ilmeisesti oma jännityksenikään ei näkynyt ainakaan paljoa päällepäin, sillä myös opettajaa kuvailtiin rennoksi ja ammattitaitoiseksi, sekä myös luovaksi avoimeksi ja kohteliaaksi. Lisäksi yksi vastaaja liitti opettajaan adjektiivit ”luonteva” ja ”helposti lähestyttävä”.

Vastaajista suurimman osan mielestä tuntien suunnittelussa ja toteutuksessa isät olivat onnistuttu huomioimaan. Isiä huomioivia elementtejä olivat esimerkiksi ryhmän kokoontumisaika ja vain isien osallistuminen ryhmään (*”äideiltä oli pääsy kielletty”*), *”miehiset”* teemat ja liikunnallisuus, sekä perusteista lähtevä opetus, ilman oletusta aikaisemmasta muskarikokemuksesta. Erään vastaajan mukaan *”ei tullut äitejä ikävä”*. Vielä paremmin isiä voisi vastaajien mukaan huomioida teemavalinnoilla, vaihtelevuudella ja pitämällä muskarit sellaiseen aikaan, että isillä on mahdollisuus osallistua niihin.

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että isämuskari konseptina on hyvä idea. Useassa vastauksessa mainittiin hyväksi asiaksi se, että ryhmässä oli vain isiä. Vastaajien mukaan se madalsi kynnystä osallistua ryhmään ja loi mahdollisuuksia luoda sosiaalisia kontakteja ja samaistumispintaa toisiin, samantyyppisessä elämänvaiheessa eläviin isiin. Isämuskari mainittiin myös keinona antaa puolisolle tai muulle perheelle omaa aikaa, kun taas lapsi ja isä saavat yhteisen harrastuksen ja keinon lähentää suhdetta toisiinsa.

Isämuskari-konsepti koettiin hyvänä keinona isien osallistamiseksi. Lähes kaikissa vastausta täydentävissä avoimissa vastauksissa korostui äitien puuttuminen, joka loi ryhmään osallistumiselle matalan kynnyksen. Isät kokevat pelkkiä isiä sisältävän ryhmän tasa-arvoisemmaksi. He tuntevat olevansa kaikki samalla viivalla *”eli melko ummikkoja”*, kuten eräs vastaaja asian muotoili, toisin kuin tavallisessa muskarissa, jossa (kuten eräs isä kirjoitti) *”isänä meneminen 10 ”ammattilais äidin” sekaan”* on epä-

mieluisen tilanne. Kuitenkin yksi vastaajista oli tyytyväinen siihen, ettei isyyttä tai miehuutta liikaa korostettu. Hänenkin mielestään merkittävämpää on ryhmän koostumus: onko jompaakumpaa sukupuolta enemmistö, vai onko tilanne sukupuolten välillä tasaveroinen vai kenties täysin homogeeninen, kuten isämuskarissa (pelkkiä miehiä). Ilmeisesti juuri vähemmistönä olemisen äitivaltaisessa ryhmässä ei ole isille kiitollista. Isät tarvitsevat henkiseksi tueksi toisia isiä edes yhden tai mielellään myös koko ryhmän. Kokevatko isät siis muskareissa (tai ylipäätään) alemmuudentunnetta äiteihin verrattuna?

Oma pelkoni opettajan ja ryhmäläisten sukupuolieron vaikutuksesta osoittautui turhaksi. Enemmistön mielestä opettajan sukupuoli ei vaikuta muskarituntiin:

Tärkeintä on vetäjän taito kohdata lapset ja vanhemmat, kyky innostaa lapsia sekä ottaa huomioon pikkutaaperoiden rajattu keskittymiskyky, asioiden yksinkertaistamisen sekä toiston merkitys jne. (Nämä kaikki seikat toteutuivat hienosti!)

Oli myös vastaajia, joiden mielestä opettajan sukupuoli vaikutti tuntiin positiivisesti: *”Tavallaan koen ”mukavammaksi/helpommaksi” kun tällaisessa tekemisessä naispuolinen opettaja.”*

Mitä tulee isämuskarikokeilun vaikutuksista isien mielikuviin ja asenteisiin, on kokonaiskuva positiivinen. Enemmistöllä mielikuva muskareista on isämuskarien myötä muuttunut positiivisempaan suuntaan: *”Yllätyin todella positiivisesti kun tässä muskarissa viihtyi itsekkin niin, ettei tarvinnut väentäytyä väkisin paikalle.”*

Lisäksi enemmistö sanoi kokeilun vaikuttaneen haluun osallistua lapsen musiikkiharrastukseen positiivisesti. Muut näihin kysymyksiin vastanneet, eivät kokeneet kokeilun vaikuttaneen näihin asioihin. Uskon tämän johtuvan siitä, että osalla oli jo käsitys siitä, millaista muskaritoiminta on (*”Oli ihan positiivinen kuva aiemminkin”, ”Oletinkin muskarissa olevan mukavaa”*) ja jo valmiiksi halu osallistua lapsen musiikkiharrastukseen. Sen sijaan vain yksi vastaajista sanoi muskarikokeilun vaikuttaneen positiivisesti haluun harrastaa itse musiikkia, kun taas muilla se ei ollut vaikuttanut mitenkään.

Isämuskari oli isille ja lapsille siis ilmeisen hyvä kokemus. Isät pääsivät viettämään aikaa lasten kanssa ja seuraamaan heitä uudessa ympäristössä ja tilanteessa. Muskari jäi mieleen positiivisena kokemuksena ja into musiikin harrastamiseen lapsen kanssa kasvoi kokeilun myötä. Suullisen ja kirjallisen palautteen perusteella voinkin todeta isämuskarin olevan todella potentiaalinen keino isien osallistamiseen.

Kyselyn vastausten rehellisyyttä en epäile juuri ollenkaan, sillä ne vastaavat paljolti niitä huomioita, joita ryhmää observoidessani tein. Aina kuitenkin mietityttää, uskaltavatko vastaajat antaa suoraa palautetta rehellisesti. Tässäkin tapauksessa kyselyvastaukset palautettiin suoraan minulle ja kyselyssä vastaajat arvioivat suunnitelmiäni, toteutustapojani ja opettajuuttani. Jos vastaukset olisi palautettu ulkopuoliselle taholle, esimerkiksi opinnäytetyöohjaajalleni, olisiko palaute ollut toisenlaista, kriitistemppää?

5.3 Tuloksia

Opinnäytetyöni oli tarkoitus saavuttaa monenlaisia tavoitteita. Osan tavoitteista olin itse asettanut prosessille, kun taas osa (varhaisiän musiikinopetuksen yleiset tavoitteet) oli määritelty ulkopuolelta. Seuraavassa pohdinkin eri tavoitteiden toteutumista ja sitä, sainko vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Tutkimuskysymyksistäni ensimmäinen oli selvittää isien osallistumisaktiivisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja sitä, voiko näihin tekijöihin ja sitä kautta isien osallistumisaktiivisuuteen vaikuttaa positiivisesti ja miten se tapahtuu. Vastausta ensimmäiseen kysymykseen selvitin ensimmäisen kyselyn avulla. Kuten aiemmin jo ilmeni, suurin syy siihen miksi isät eivät osallistuneet lapsen musiikkiharrastukseen, oli työn ja harrastuksen yhteensovittaminen aikataulullisesti. Enemmistö kyselyyn vastanneista koki, että heillä ei ollut mahdollisuutta osallistua muskareihin niiden ajankohdan vuoksi. Yksinkertainen, positiivisesti isien osallistumisaktiivisuuteen vaikuttava ratkaisu olisikin

muskariryhmien järjestäminen ilta-aikaan, jolloin päiväaikaan työssäkäyvät vanhemmat kykenisivät osallistumaan ryhmiin. Kun isille luotaisiin mahdollisuus osallistua lapsen musiikkiharrastukseen aktiivisemmin, positiiviset kokemukset leviäisivät ”puskaradion” välityksellä ja isien osallistuvuus kasvaisi entisestään. Isien kynnys osallistua muskareihin luultavasti madaltuisi, jos isät alkaisivat joukolla osallistua muskareihin ja näin luoda toisilleen tukiverkoston äitivoittoisen harrastuksen sisällä.

Toinen tutkimuskysymykseni liittyi isien huomioimiseen muskaritoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa: mitä siihen tarvitaan ja onnistunko opettajana huomioimaan isiä tarpeeksi? Tähän kysymykseen pyrin saamaan vastausta niin ryhmän observoinnin, kuin suullisen ja kirjallisen palautteen avulla. Ryhmän observoinnin aikana en huomannut mitään, mistä isät eivät olisi pitäneet ja suullisessa palautteessa vain yhdestä köröttelyleikistä tuli huomio, että se ei välttämättä ole miehille fyysisistä syistä helppoa tai mukavaa. Parhaiten vastauksen tähän kysymykseen sain kuitenkin toisen kyselyn avulla. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että olin onnistunut isien huomioimisessa esimerkiksi teemavalinnalla ja liikunnallisuudella. Myös pyrkimyksen rentouteen olin asettanut isiä ajatellen, mutta tätä seikkaa kukaan isistä ei ollut maininnut. Sen sijaan tunnin tunnelmaa ja opettajaa kuvailtiin rennoksi, joten tavoittelemani rentous oli kuitenkin välittynyt osallistujille.

Kolmas tutkimuskysymykseni koski isämuskari-konseptin toimivuutta: oliko isämuskari ideana toimiva ja voisiko hyödyntää tulevaisuudessa isien osallistamiseksi? Vastausta tähän kysymykseen hain myös isämuskarilaisille annetun kyselyn avulla, mutta myös tuntien tunnelma puhui puolestaan. Isät ja lapset selvästi viihtyivät muskarissa ja myös kyselyn mukaan pitivät muskareista. Enemmistö oli sitä mieltä, että isämuskari on hyvä ja toimiva idea, ja että se voisi olla hyvä keino isien osallistamiseksi. Toiminta ilman äitejä madalsi osallistumiskynnystä ja loi yhteenkuuluvuuden ja tasa-arvoisuuden tunnetta isissä.

Isämuskarin kokoontumiskerroilla vaikuttivat niin omat henkilökohtaiset tavoitteeni, kuin varhaisiän musiikkikasvatuksen yleiset tavoitteet. Ehkä parhaiten koen mahdol-

listaneeni musiikillisten elämysten antamisen niin isille kuin lapsille. Muskari oli toimintana suurimmalle osalle suhteellisen vierasta, joten uudet toimintatavat loivat paljon mahdollisuuksia elämyksille ja uusille kokemuksille. Koska isämuskarikokeilu oli lyhyt, en koe vaikuttaneeni osallistujien musiikillisiin valmiuksiin ja taitoihin lähelkään niin paljon, kuin mitä ns. normaalissa, lukukauden tai -vuoden kestävässä muskarissa voisin. Osallistujat saivat kuitenkin kokemuksen monipuolisesta musiikillisesta toiminnasta, joka herätti monissa halun musiikkiharrastuksen jatkamiseen. Pyrin isä-muskarissakin toteuttamaan monipuolisia työtapoja. Lasten kehitysvaiheesta johtuen pääpaino oli kuitenkin monipuolisessa liikunnassa, ja esimerkiksi integraatio kuvataiteen tai kirjallisuuden kanssa jäi lyhyen ajan vuoksi toteutumatta. Monipuolisella liikkeellä pyrin kuitenkin lasten liikkeen kehityksen tukemiseen. Lapset maltoivat myös olla jonkin verran paikallaan, joten liikkeen ja keskittymistä vaativien harjoitteiden suhde oli sopiva. Esimerkiksi sylissä istuminen oli ilmeisesti lapsista heidän vapauttaan ja itsenäisyyttään rajoittavaa, sillä monet pyrkivät tuolilla istuessa sylistä pois. Sen sijaan lattialla vierekkäin istuminen onnistui hyvin. Lapset pääsivät myös kokeilemaan erilaisia soittimia niin muskaritunnilla, kuin sen jälkeenkin ja lisäksi lauloimme, loruttelimme ja kuuntelimme. Näin lapset saivat erilaisia kuuloärsykeitä, sekä tukea kielen kehitykseen.

Olin asettanut myös henkilökohtaisia tavoitteita isämuskariryhmälle, joista mielestäni kaikki toteutuivat. Pyrin isämuskarin avulla murtamaan mahdollisia ennakkoluuloja muskariharrastusta kohtaan ja kuten kyselystä selvisi, monien osallistujien mielikuva muskareista muuttui isämuskarikokeilun vaikutuksesta positiivisempaan suuntaan. Tarkoitukseni oli myös vahvistaa isien ja lasten välistä vuorovaikutusta, joka jo itsessään toteutui sillä, että isät tulivat kahdestaan lapsensa kanssa viettämään aikaa ja musisoimaan. Isät ja lapset olivat muskaritunneilla lähes jatkuvassa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja runsaassa fyysisessä kontaktissa keskenään. Yhdessä toimiminen lisäsi automaattisesti isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja uudenlainen ympäristö auttoi isiä näkemään uusia puolia lapsestaan. Lisäksi pyrkimyksenäni oli innostaa isiä muskariharrastukseen. Kyselyn perusteella enemmistö isistä kokikin isä-

muskarin vaikuttaneen positiivisesti heidän haluunsa osallistua lapsen musiikkihar-
rastukseen jatkossa.

6 Pohdinta

6.1 Pohdintaa henkilökohtaisesta näkökulmasta

Opinnäytetyö on ollut laaja ja vaativa prosessi, joka on kehittänyt minua monella osa-
alueella. Olen saanut paljon kokemusta projektin- ja ryhmänhallintataidoista ja omat
pedagogiset ja sosiaaliset taitoni ovat kehittyneet. Lisäksi olen oppinut todella paljon
miesten ja isyyden maailmasta, sekä monia minulle ennen tuntemattomia asioita
taaperoikäisistä lapsista, tutkimuksen tekemisestä ja raportin kirjoittamisprosessista.

Projektina opinnäytetyö on ollut haastava, mutta mielekäs. Itselle mielenkiintoinen
aihe on antanut paljon motivaatiota työn tekemiseen. Opinnäytetyöni on sisältänyt
paljon erilaisia osia ja harjoittanut monia eri taitoja. Projektin suunnittelu ja aikatau-
luttaminen ovat aikaisemmin tekemistäni projekteista tuttuja, mutta työ on täysin
erilaista, kun on itse vastuussa kaikesta. Myös esimerkiksi mainostusta, tiedonhakua
ja raporttien kirjoittamista olen tehnyt aiemmin, mutta paljon pienemmässä mitta-
kaavassa. Myös omien muskariryhmien ohjaaminen on tuttua, mutta tähänkin ryh-
mään oman leimansa toi opinnäytetyön luomat erikoispiirteet: uusi näkökulma, uu-
denlainen ryhmä ja koeasetelma, jossa tavoitteita oli tavallista varhaisiän musiikino-
petusta enemmän.

Oman opettajuuden näkökulmasta suurin kriisi opinnäytetyöprojektissa oli mies-
ryhmän ohjaaminen naisena. Olin asettanut itselleni tavoitteeksi isien huomioimisen
ryhmän suunnittelussa ja toteutuksessa ja ennen ryhmän aloittamista se tuntui suu-
relta haasteelta, sillä en tiennyt mitä se voisi tarkalleen tarkoittaa. Vastakkaisen su-
kupuolen edustajana koin alkuun hieman hankalaksi miettiä, mikä muskareista tekisi
miehille sopivampia. Pyrkimyksenäni oli saada isät viihtymään ilman että muskarihar-

rastus tuntuisi heistä liian feminiiniseltä. Tuntien sisältö teemoineen ja harjoitteineen oli konkreettinen tapa huomioida isät, joten kiinnitin siihen paljon huomiota. Myös matala kynnys osallistumiseen, rentous ja avoimuus olivat tekijöitä, joiden kuvittelin vaikuttavan suuresti isien viihtymiseen.

Kuitenkin kun ensimmäinen tunti oli pidetty, koin että olin tehnyt kyseisen tavoitteen itselleni liian vaikeaksi. Kun ryhmä oli tullut tutuksi, huomasin asettaneeni itselleni liian suuret paineet: miesten ohjaaminen ei eroa merkittävästi naisten ohjaamisesta. Mielestäni jokin stereotyyppisesti vähemmän maskuliininen teema olisi toiminut tässä ryhmässä aivan yhtä hyvin kuin kulkuvälineteema, vaikka kyselyn palautteessa isien huomioimisena mainittiinkin teemavalinta. En tosin vieläkään ottaisi isämuskari-ryhmän teemaksi esimerkiksi prinsessoja, keijuja tai muuta selkeästi feminiinistä teemaa.

Sen sijaan liikunnallisuutta ja rentoa ilmapiiriä pidän edelleen tärkeinä tekijöinä isien viihtymisen kannalta. Jo tätä ryhmää observoidessa huomasin isien olevan keskimääräistä leikkisämpiä lasten kanssa kuin äitien. Körötykset, yllättävät pudotukset ja lennättämiset saivat lasten suut hymyyn ja kirvoittivat kikatuksia. Tämä selkeästi palkitsi isiä ja he pyrkivät aikaansaamaan näitä reaktioita aina kun mahdollista. Rentoutunut tunnelma auttoi myös isiä avaamaan sanaisen arkkunsa ja esimerkiksi suullisen palautteen kerääminen helpottui.

Kirjallisuuden ja observoinnin avulla tapahtunut perehtyminen miesten ja isyyden maailmaan on ollut todella silmiä avaava kokemus. Tutustuttuani isän merkitykseen lapselle ja perheelle, olen nyt entistä vakuuttuneempi siitä, että isän rooli perheessä on tärkeä ja isämuskareista tulisi tehdä maanlaajuinen konsepti tai edes pohtia valtakunnallisella tasolla sitä, miten isiä saisi enenevässä määrin osallistumaan lapsen musiikkiharrastukseen. Lisäksi ajatus isän toisarvoisuudesta äidin rinnalla joutaisi romukoppaan, sillä seuratesani ryhmällisen isiä toimivan lastensa kanssa, en voi sanoa, että äitejä olisi tarvittu! Mielestäni isien tapa olla lastensa kanssa poikkeaa yleistään äitien tavasta, mutta ei suinkaan laadullisesti. Myös isät osaavat ja saavat

olla pehmeitä ja helliä ja lapsen kengät päätyvät puettaessa oikeisiin jalkoihin, mutta mukaan mahtuu myös rentoutta ja hulluttelua.

6.2 Oliko tästä nyt sitten mihinkään? Idean kehittäminen ja hyödyntäminen tulevaisuudessa

Aineiston ja tavoitteiden toteutumisen arvioinnin perusteella isämuskari-projekti oli onnistunut. Sain vastaukset tutkimuskysymyksiini ja tavoitteeni toteutuivat. Isät olivat tyytyväisiä toimintaan ja olivat kiinnostuneita jatkamaan samanlaisen toiminnan parissa. Isämuskareilla olisi siis ainakin jo Jyväskylässä kysyntää, mahdollisesti myös muualla.

Osana opinnäytetyötä isämuskarikokeilu oli kestoltaan lyhyt, joten mahdollista jatkoa ajatellen keston ja sisältöön liittyviä muutoksia tulisi tehdä tavallisen varhaisiän musiikkikasvatuksen suuntaan. Ryhmä toteutettaisiin osana muuta varhaisiän musiikkikasvatustoimintaa esimerkiksi musiikkiopistoissa ja kansalaisopistoissa ja ryhmät kestävistä muun opetuksen tavoin koko lukuvuoden, sisältäen osallistumismaksun. Ryhmille asetettaisiin ryhmäkohtaiset yleiset ja musiikilliset tavoitteet, joiden saavuttamiseen pyrittäisiin järjestelmällisesti, läpi lukuvuoden. Ryhmien sisällöt olisivat mahdollisesti erilaisia opettajasta riippuen ja koska aikaa olisi enemmän käytettävissä, olisi mahdollisuus monipuolisempaan toimintaan ja erilaisiin teemoihin.

Isämuskari-konsepti ei varmastikaan olisi hankala toteuttaa varhaisiän musiikkikasvatusta tarjoavien toimijoiden toimesta. Luulen, että suurimmat tekijät toiminnan toteutumista ajatellen ovat opettajien tietoisuus ja asenteet. Voin itse olla isämuskari-toiminnan jatkajana omissa tulevissa työpaikoissani ja opinnäytetyön valmistuttua voin sen avulla mainostaa toimintaa ja sen hyötyjä myös kollegoilleni. Näin tietoisuus varhaisiän musiikinopettajien parissa lisääntyisi ja uskon, että sen myötä myös uusia ryhmiä perustettaisiin.

Luulen kuitenkin, että isämuskaritoiminta itsessään ei ole ainoa keino isien osallistamiseksi. Jo pelkästään se, että muskariryhmiä toteutettaisiin ilta-aikoina, mahdollistaisi isien aktiivisemmän osallistumisen. Tähän vedoten täysin isille suunnattujen ryhmien tarpeellisuus voidaan kyseenalaistaa. Kuitenkin esimerkiksi kyselyvastauksissa nousi esille se, että isät pitivät isämuskaritoimintaa hyvänä keinona isien osallistamiseksi. Isille matalampi kynnys osallistumiseen ja mahdollisuus sosiaalisten suhteiden luomiseen ja vertaistukeen ovat minusta kuitenkin arvokkaita syitä, jotka oikeuttaisivat isämuskaritoiminnan aloittamisen. Ja jos yhä useammat isät saavat positiivisen kokemuksen musiikkiharrastuksesta, he todennäköisesti suosittelivat sitä myös muille isille ja näin isien osallistuvuus kasvaa entisestään. Mielikuva muskareista harrastuksena muuttuisi yleisesti ja isät saattaisivat osallistua myös tavallisiin muskariryhmiin enenevässä määrin. Myös varsinaista imago-työtä, eli tietoisuutta muskarien olemassaolosta ja niiden sisällöstä voisi lisätä, jotta isät saisivat toiminnasta oikean kuvan ja voisivat sen avulla päättää osallistumisestaan.

Itse opinnäytetyöprosessissa on monia asioita, joita olisi voinut tehdä toisin. Koska aiheen päättäminen kesti minulta kauemmin kuin kuvittelin ja muutenkin opinnäytetyön aloittaminen sattui opinnoissani kiireiseen vaiheeseen, opinnäytetyöprosessin aikataulu oli käytännön osion osalta melko tiukka. Monet työvaiheista menivät päällekkäin toistensa kanssa ja en pystynyt keskittymään opinnäytetyön tekemisen muiden opintojen ja töiden takia niin paljon, kuin olisin halunnut. Vähemmän kiireellinen aikataulu olisi antanut enemmän aikaa huolelliselle suunnittelulle ja mahdollisuuden keskittyä prosessin vaiheisiin yksi kerrallaan.

Isämuskarikokeilua olisin voinut lähestyä myös toisenlaisesta näkökulmasta, esimerkiksi miten isät kokevat ”tavalliseen” muskariin osallistumisen. Esimerkiksi teemavallinnalla tai liikunnallisuudella erityisesti isiä huomioivan muskariryhmän sijasta olisin ohjannut tavallista muskariryhmää, johon poikkeuksellisesti osallistuisi vain isiä. En huomioisi isiä erityisesti, vaan tutkisin sen sijaan sitä, missä asioissa isät kokevat, että heitä pitäisi huomioida enemmän. Toinen koeasetelma olisi voinut olla tutkimus siitä, miten isät kokevat vähemmistöroolin äitivoittoisessa perheryhmässä. Olisin voinut

myös tutkia yleisesti isien mielikuvia muskareista ja heidän osallistumishalukkuuttaan kohderyhmänä kaikki isät, eikä pelkästään jo musiikkia harrastavien lasten isät.

Yksi konkreettinen muutos, jota toteutuneessa kokeilussa jäin jälkikäteen harmittelemaan, oli informaation määrä. Vaikka kokeilun alussa pidin isille pienen informaatiotuokion, jäi itselleni sellainen olo, että isänä olisin halunnut ehkä tietää vielä enemmän: mitä varten harjoitteita tehdään, mitä osa-aluetta mikäkin harjoite kehittää, vielä enemmän informaatiota varhaisiän musiikkikasvatuksesta yleisesti... Kuitenkin kannustin isää kysymään, jos kysymyksiä herää. Itsellenikin vasta informaatiotuokion pidettyäni ja jopa kokeilun jo loputtua heräsi asioita, jotka vielä olisin halunnut isille kertoa.

Kyselyvastausten kerääminen herätti jo prosessin aikana kysymyksen: miten saada pienillä resursseilla mahdollisimman paljon vastauksia? Kyselyiden jakaminen paperisina ja sähköisinä versioina moneen paikkaan ei taannut paljon vastauksia, sillä jos kyselyyn ei vastata heti, se helposti unohtuu sähköpostien tai paperipinojen syövereihin. Eniten vastauksia tuottava ratkaisuhan olisi, jos kyselyyn vastaamiseen olisi varattu lyhyt aika ja pystyttäisiin täyttämään paikan päällä. Näin kyselyn laatija pystyisi keräämään vastaukset saman tien talteen. Tässä tapauksessa tämä ei kuitenkaan olisi ollut mahdollista, sillä kohderyhmä eli isät eivät suurimmaksi osaksi olleet paikalla muskareissa, joissa kysely jaettiin.

Koska tutkimus oli laajuudeltaan melko suppea ja kyselyyn vastanneiden ja koeryhmään osallistuneiden isien osuus koko kohderyhmästä pieni, tuloksia ei välttämättä voi yleistää kaikkia suomalaisia isiä, saati koko maailman isiä koskevaksi. Laajemman otoksen saamiseksi isämuskareita tulisikin pitää useampia, esimerkiksi eri paikkakunnilla ja kerätä uudet tulokset. Tämän yksittäisen isämuskarikokeilun pohjalta voisi muodostaa teorian tai hypoteesin, jonka perusteella voisi nyt tehdä määrällisen tutkimuksen (Kananen, 2015, 70–71, 197). Lisäksi ensimmäinen kysely oli suunnattu jo muskariharrastukseen osallistuvien lasten isille, eli jo alussa tutkimuksesta suljettiin pois isät, joiden lapset eivät valmiiksi käy muskarissa. Näin esimerkiksi syyt sille, miksi lapsi ei käy ollenkaan muskarissa jäivät selvittämättä. Lisäksi tutkimuksen tekemises-

sä ja sen tuloksia arvioidessa tulee ottaa huomioon myös se, että kaikilla lapsilla ei ole sellaista isää, joka kykenisi osallistumaan lapsen arkeen ja harrastuksiin. Lapsella ei siis välttämättä ole sosiaalista isää tai isää ollenkaan.

Itse isämuskari-konseptin kehittäminen liittyy mielestäni eniten tietouden levittämiseen ja toiminnan laajentamiseen. Muskaritoiminnan tarjoajille tulisi kertoa isämuskarin hyötyvaikutuksista isien osallistamisessa ja ne, jotka kokevat toiminnan hyödylliseksi ja kannattavaksi, voisivat perustaa isämuskari-ryhmiä. Toiminnan sisältö ei mielestäni ole kovin riippuvainen tekemästani kokeilusta, vaikka tietysti hyväksi havaittuja toimintatapoja kannattaa hyödyntää. Jokainen ryhmiä ohjaava opettaja antaa ryhmän toiminnalle oman leimansa omalla opetustyyllillään ja toimintatavoillaan. Lisäksi mielestäni mielenkiintoinen ajatus olisi isämuskari miespuolisen pedagogin ohjaamana. Eroaisiko se naispuolisen pedagogin ryhmästä?

Toiminnan alueellisen laajentamisen lisäksi toimintaa tulisi laajentaa koskemaan erikäisten lasten perheryhmiä. Tässä kokeilussa lapset olivat iältään 12–20 kuukauden ikäisiä, mutta muskaritoiminnassa perheryhmät kattavat ryhmät vauvoista kolmevuotiaisiin lapsiin asti. Isämuskari-konseptin ja sen toimintatapojen soveltaminen erikäisten lasten ryhmiin on tärkeä seikka tarjonnan laajentamisen kannalta. Näin useammille isille tarjoutuu mahdollisuus osallistua lapsen musiikkiharrastukseen, kun isämuskareita olisi kaikille perheryhmä-ikäisille lapsille. Lisäksi isä voisi kannustaa osallistumaan myös odotusajan muskareihin, jolloin myös isät voisivat aloittaa vuorovaikutussuhteen luomisen musiikin avulla jo ennen lapsen syntymää. Tästä luontevana jatkumona isä osallistuisi muskariin lapsen synnyttyä, kuljettaisi isomman lapsen muskariin ja kenties myöhemmin soittotunneille ja olisi tärkeä osa lapsen musiikkiharrastusta kannustavan ja tukevan vanhemman roolissa. Näin musiikki olisi isän ja lapsen yhteinen vuorovaikutusväline ja harrastus, jopa läpi koko elämän.

Lähteet

Ahonen, K. 2004. Johdatus musiikin oppimiseen. Helsinki: Finn Lectura.

Anttila, Pirkko. Kvantitatiivisen analyysin perusteet. 2007. Ylemmän AMK-tutkinnon metodifoorumi. Virtuaaliammattikorkeakoulu.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289328583/1194289824724.html> (Viitattu 28.8.2015)

Arajärvi, T. 2001. Äidin ja isän pallerot. Kaksi ensimmäistä ikävuotta. Helsinki: Ajatus.

Brazelton, T. B. 1995. Käännekohtia. Lapsen kehitys vauvasta kouluikään. Suom. Marja Haapio. Keuruu: Otava.

Campbell, D. 2000. The Mozart Effect for Children. Awakening Your Child's Mind, Health, and Creativity with Music. London: Hodder and Stoughton.

Dunderfelt, T. Elämänkaaripsykologia. 14. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Esko, M. 1984. Mies ja isyys. Perheen kehitysvaiheet ja isän muuttuva rooli. Juva: WSOY.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6.-9. painos. Helsinki: Tammi.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip hoi, musisoi-käsikirja. Tampere: Fazer Musiikki.

Huisman, T. & Laukkanen, A. 2007. Liikunnan merkitys ja luonne alle kolmevuotiaan lapsen kehityksessä. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.) Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen, 37–42. 3. painos. Anjalankoski: Finn Lectura.

Huotilainen, M. 2009. Musiikillinen vuorovaikutus ja oppiminen sikiö- ja vauva-aikana. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.) Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen, 121–130. Vaasa: Suomen Musiikkikasvatusseura – FISME r.y.

Hurme, H. 2003. Perhe kehityksen kontekstina. Teoksessa Lyytinen, P., Korhokangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan, 139–156. 1.-6.painos. Porvoo: WSOY.

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kalliala, M. 2007. Pienten lasten leikki. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.) Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen, 27–36. 3. painos. Anjalankoski: Finn Lectura.

Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylä: Juvenes Print.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Juvenes Print.

Kivelä-Taskinen, E. 2011. Rytmikylyyn Pikku-kuplat. 5. painos. Helsinki: Kultanuotti.

Koppa: Määrällinen tutkimus. [verkojulkaisu]. Jyväskylä.

<https://koppa.iyu.fi>, avoimet, humanistinen tiedekunta, menetelmäpolkuja humanisteille, menetelmäpolku, tutkimusstrategiat, määrällinen tutkimus. (Viitattu 28.8.2015)

Lyytinen, H., Eklund, K. & Laakso, M-L. 2003. Varhainen kognitio, temperamentti ja vuorovaikutus. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan, 40–65. 1.-6.painos. Porvoo: WSOY.

Lyytinen, P. 2003. Lapsen kielen ja kommunikointitaitojen kehitys. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan, 105–121. 1.-6.painos. Porvoo: WSOY.

Marjanen, K. 2009. Musiikkipedagogi (AMK): pääaineena varhaisiän musiikkikasvatus. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.) Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen, 469–491. Vaasa: Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y.

Munter, H. 2003. Minä muiden kanssa: minuuden sosiaalinen synty. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan, 66–86. 1.-6.painos. Porvoo: WSOY.

Muskaristudio. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuuripalvelut. Viitattu 29.7.2015.

www.jamk.fi/, palvelut, kulttuuripalvelut, muskaristudio.

Mussen, P. H. 1981. Lapsen psykologinen kehitys. Suom. Kati ja Otso Appelqvist. 7. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Opetushallitus. 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. Viitattu 29.7.2015.

www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf

Perhe. N.d. Tilastokeskuksen käsitteiden määrittely. Viitattu 22.7.2015.
www.tilastokeskus.fi/, tietoa tilastoista, käsitteet ja määritelmät, perhe.

Poikkeus, A-M. 2003. Lasten toverisuhteet ja sosiaaliset taidot. Teoksessa Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan, 122–138. 1.-6.painos. Porvoo: WSOY.

Ranta-Penttilä, K. 2015. Vauvasirkus-virikekurssi. 24–25.1.2015. Jyväskylän seudun nuorisoseura.

Ruokonen, I. 2007. Musiikki minuuden vahvistajana ja maailman rakentajana. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.) Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen, 73–84. 3. painos. Anjalankoski: Finn Lectura.

Ruoppila, I. 2003. Lapsuus. Johdanto. Teoksessa Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan, 30–39. 1.-6.painos. Porvoo: WSOY.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Finn Lectura.

Rusanen, S. & Torkki, K. 2007. Minusta jää jälki. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.) Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen, 43–53. 3. painos. Anjalankoski: Finn Lectura.

Rödham, M. 1993. Lapsen kehitys 0-3 vuotta. Suom. Hillevi Huovinen. Keuruu: Otava.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html (Viitattu 28.8.2015)

Sihvola, T. 1993. Isyyksie. Isäksi kasvamisen ilot ja surut. Juva: WSOY.

Sinkkonen, J. 1998. Yhdessä isän kanssa. Juva: WSOY.

Sinkkonen, J. 2002. Leikkiä vakavilla asioilla. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2007. Vauvasta leikki-ikäiseksi. Lapsen kehitys kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.) Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen, 13–20. 3. painos. Anjalankoski: Finn Lectura.

Siren-Tiusanen, H. 2003. Motorisen kehityksen kontekstisidonnaisuus. Teoksessa Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissään, 87–104. 1.-6.painos. Porvoo: WSOY.

Stern, D. 1990. Diary of a baby. New York: Basic books.

Tilastokeskus. N.d. Tilastollinen tiedonkeruu- verkko-oppimateriaali. Viitattu 2.9.2015.

www.stat.fi/virsta/tkeruu, tietoteoreettiset lähtökohdat, laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampereen yliopistopaino

Vaher, V. 2002. Võimlemine väikelastega. Tallinna.

Varhaisiän musiikinopettajat Ry, 2013. Viitattu 29.7.2015.

www.vamory.fi

Liitteet

Liite 1 Kysely musiikkileikkikoulun perheryhmissä käyvien lasten isille - sähköpostiversio

Kysely musiikkileikkikoulun perheryhmissä käyvien lasten isille

Saattekirje

Hyvä muskarilaisen isä,

Kiitos, kun olet suostunut vastaamaan tähän kyselyyn!

Kysely on siis suunnattu muskarien perheryhmissä käyvien lasten isille ja pyrin sen avulla kartoittamaan isien osallistumisaktiivisuutta alle 3-vuotiaiden lasten musiikkiharrastuksessa ja mahdollisia syitä osallistumiselle tai osallistumattomuudelle. Kysely on osa Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin opintojen opinnäytetyötäni samaisesta aiheesta.

Vastaukset käsitellään nimettöminä, joten toivon mahdollisimman rehellisiä vastauksia. Kyselyn pohjalta toteutetaan isä-lapsi-muskariryhmä ja kyselyn vastaukset ovat apuna tuntien suunnittelussa.

Kyselyn vastauksen voit lähettää suoraan alla olevaan sähköpostiosoitteeseen. Jos sinulla on kysymyksiä tai palautetta kyselyyn tai opinnäytetyöhön liittyen, voit jättää niitä kyselyn loppuun tai lähettää sähköpostitse.

Kyselyn viimeinen palautuspäivä on 10.4.2015

Lämmin kiitos vastauksistasi ja aurinkoista kevättä! ☺

Ystävällisin terveisin,

Hanna Savolainen
hannah_1708@hotmail.com

Kysely musiikkileikkikoulun perheryhmissä käyvien lasten isille

1. Ikä _____

2. Nykyinen ammatti _____

3. Koulutustausta

4. Jos käyt töissä, millainen työaika sinulla on? (Alleviivaa tai lihavoiva sopiva vaihtoehto)

- säännöllinen aamuvuoro
- säännöllinen iltavuoro
- säännöllinen yövuoro
- 2-vuorotyö
- 3-vuorotyö
- muu, mikä?

5. Montako lasta sinulla on? _____

6. Minkä ikäisiä lapsesi ovat?

7. Kuinka moni lapsistasi harrastaa musiikkia säännöllisesti (musiikkileikkikoulu, soittotunnit, kuoro...)?

8. Harrastatko itse musiikkia? (Alleviivaa tai lihavoiva sopiva vaihtoehto)

- Harrastan musiikkia aktiivisesti tällä hetkellä (soitto- tai laulutunnit, bändi, orkesteri, kuoro...)
- Olen joskus harrastanut musiikkia
- Harrastan musiikkia vapaamuotoisesti kotona (aktiivinen musiikin kuuntelu, laulaminen, jonkun instrumentin soittaminen...)
- En harrasta, enkä ole harrastanut
- Muu, mikä?

9. Osallistutko lapsesi/lastesi muskaritunneille? (Alleviivaa tai lihavoivat sopiva vaihtoehto)

- Kyllä, aina
- Kyllä, silloin tällöin (esimerkiksi käymme lapsen äidin kanssa vuorotellen lapsen kanssa muskarissa)
- Kyllä, vain jos on pakko (esimerkiksi kun kukaan muu ei pääse lapsen kanssa muskariin)
- Olen joskus osallistunut, mutta en enää
- Ei, en osallistu.

Jos et käy lapsesi kanssa muskarissa, kuka hänen kanssaan käy?

10. Mitkä ovat syyt siihen miksi osallistut tai et osallistu lapsesi/lastesi muskaritunneille? Voit valita yhden tai useamman alla olevista vaihtoehdoista ja/tai kirjoittaa viivoille. (Alleviivaa tai lihavoivat sopiva vaihtoehto)

Osallistun, koska

- haluan viettää aikaa lapseni kanssa
- musiikki on hyödyllinen harrastus ja haluan, että lapseni harrastaa sitä, miksi?

- haluan yhteisen harrastuksen lapseni kanssa
- kukaan muu ei pysty osallistumaan lapsen kanssa
- musiikki on minulle tärkeää, miksi?

En osallistu, koska

muskarit järjestetään sellaiseen aikaan, että en pääse (esim. työni vuoksi) osallistumaan

minusta on noloa osallistua muskariin

en koe muskaria lapselleni sopivana harrastuksena, miksi?

joku muu haluaa osallistua muskariin lapsen kanssa

en koe olevani musiikillisesti lahjakas ja siksi en halua osallistua

minulla on ennakkoluuloja muskariharrastusta kohtaan, mitä?

koen, että muskari ei sovi minulle, miksi?

11. Jos osallistut lapsesi muskariharrastukseen, mitä kehittämisideoita tai toiveita sinulla on muskaritoimintaan isän näkökulmaa ajatellen? Mikä muskareissa on ollut mielestäsi hyvää, mikä huonoa?

Tai jos et osallistu lapsesi musiikkiharrastukseen, mikä mahdollisesti saisi sinut osallistumaan?

12. Arvioi asteikolla 1-5 kuinka paljon sinua kiinnostaisi osallistua lapsesi kanssa isä-lapsimuskareihin, joissa tuntien sisältö suunniteltaisiin isä ajatellen ja ryhmään osallistuisivat vain isät lastensa kanssa. (Alleviivaa tai lihavoiv sopiva vaihtoehto)

- 1, kiinnostaa todella paljon
- 2, kiinnostaa jonkin verran
- 3, en osaa sanoa
- 4, kiinnostaa vain vähän
- 5, ei kiinnosta ollenkaan

Jos vastasit 1 tai 2, voisitko ystävällisesti laittaa tähän sähköpostiosoitteesi, sekä viikonpäivän ja kellonajan, jolloin pystyisit parhaiten osallistumaan:

13. Harrastatko lapsesi kanssa jotain muuta? (Alleviivaa tai lihavoiv sopiva vaihtoehto)

- Kyllä, mitä?

- Joskus, mitä?

- En harrasta

14. Kuinka paljon vietät aikaa lapsen/lasten kanssa päivittäin (keskiarvo)? (Alleviivaa tai lihavoiv sopiva vaihtoehto)

- 0-1 tuntia
- 2-3 tuntia
- 4-5 tuntia
- yli 5 tuntia

Kysymyksiä, kommentteja ja palautetta

Kiitos vastauksistasi! 😊

Liite 2 Isämuskarimainos

**Laulattaako, mutta vähän nuotin vierestä?
Ärsyttääkö kun äidit puhuvat
marimekkokuoseista ja raskauskiloista?
Vai onko muskari vaan noloa?**

HEI ISÄ!

**Tervetuloa muskariin, johon isät ja lapset ovat
tervetulleita, mutta äideiltä on pääsy kielletty!
Täällä pääset harrastamaan yhdessä lapsesi
kanssa, rennossa ilmapiirissä, eikä maksa
mitään!**

**Ryhmä on tarkoitettu 12-18kk ikäisille lapsille ja heidän
isilleen.**

Aika: Tiistaisin klo 17.45-18.30

**Paikka: Suomalainen musiikkikampus, Pitkäkatu 18-22,
Luova luokka 238**

**Lisätietoja ja ilmoittautumiset 17.4 mennessä sähköpostitse
osoitteeseen g2177@student.jamk.fi**

**Ryhmään otetaan 8 ensin ilmoittautunutta
Ryhmän ohjaaja: Hanna Savolainen**

**Ryhmä on osa toiminnallista opinnäytetyötä, jossa tutkitaan isien osallistumista
lapsen musiikkiharrastukseen. Ryhmän toteutus (5 kertaa) keväällä 2015.**

jamk.fi

Liite 3 Kysely isä-lapsi-muskariin osallistuneille isille

Kysely isä-lapsi-muskariin osallistuneille isille

Saatekirje

Hei ja kiitos osallistumisesta isä-lapsi-muskariin!

Muskarit ovat nyt lopussa, mutta haluaisin vielä näin kyselyn muodossa kerätä palautetta ja ajatuksia isä-lapsi-muskareista, niin risuja kuin ruusuja. Voit jatkaa vastauksia tarvittaessa paperin kääntöpuolelle.

Vastaukset käsitellään nimettöminä, joten toivon mahdollisimman rehellisiä ja harkittuja vastauksia. Tämän kyselyn vastaukset ovat tärkein keino toiminnan ja tavoitteiden arvioimiseen ja kehittämiseen.

Jos haluat vielä antaa palautetta tai kysyä jotain, mahdollisuus siihen löytyy tämän kyselyn lopusta tai sähköpostitse alla olevaan osoitteeseen.

Kiitos vastauksista ja aurinkoista kesää! ☺

Ystävällisin terveisin,

Hanna Savolainen
hannah_1708@hotmail.com

1. Oma ikä _____

2. Lapsen ikä _____

3. Oletteko käyneet muskarissa ennen tätä ryhmää?

- Kyllä, olemme käyneet yhdessä muskarissa useasti ennenkin
- Kyllä, olemme käyneet yhdessä muskarissa muutaman kerran ennenkin
- Kyllä, lapseni on käynyt muskarissa ennenkin ilman minua säännöllisesti
- Kyllä, lapseni on käynyt muskarissa ennenkin ilman minua joitakin kertoja
- Kyllä, olen käynyt muskarissa ennenkin toisen/jonkun muun lapsen kanssa
- Ei, emme ole kumpikaan käyneet ennen muskarissa

4. Mistä sait tiedon isämuskareista?

5. Miksi halusit osallistua lapsesi kanssa isämuskari-kokeiluun?

6. Oliko muskarikertoja mielestäsi riittävästi?

- Kyllä, oli riittävästi
- Ei, oli liian paljon
- Ei, oli liian vähän

7. Pitikö lapsesi mielestäsi muskareista?

- Kyllä, piti paljon
- Kyllä, piti jonkin verran
- Piti vähän
- Ei pitänyt

8. Piditkö itse muskareista?

- Kyllä, pidin paljon
- Kyllä, pidin jonkin verran
- Pidin vähän
- En pitänyt

9. Millainen vaikutelma sinulle jäi muskaritoiminnasta? Miksi?

- Positiivinen
 - Neutraali
 - Negatiivinen
 - Yllättynyt
 - Pettynyt
 - Muu, mikä? _____
-
-
-

10. Valitse yksi tai useampi adjektiivi kuvaamaan muskarituntien tunnelmaa.

- Jännittynyt
- Rauhallinen
- Nopeatempoinen
- Hauska
- Mielenkiintoinen
- Tylsä
- Rento
- Luova
- Muu, mikä? _____

11. Valitse yksi tai useampi adjektiivi kuvaamaan opettajaa

- Rento
- Epäkohtelias
- Ammattitaitoinen
- Tylsä
- Luova
- Jännittynyt
- Avoin
- Amatööri
- Kohtelias
- Muu, mikä? _____

12. Onnistuiko opettaja mielestäsi huomioimaan isät tuntien suunnittelussa ja toteutuksessa? Miten se ilmeni?

- Kyllä, onnistui hyvin
- Kyllä, onnistui jotenkuten
- Ei onnistunut

13. Miten toimintaa voisi kehittää vielä enemmän isille soveltuvaksi?

14. Onko vain isille ja lapsille suunnattu muskariryhmä mielestäsi hyvä idea? Miksi?

- Erinomainen idea
- Hyvä idea
- Kohtalainen idea
- Huono idea
- En osaa sanoa

15. Olisiko isille suunnattu muskari jatkossa mielestäsi hyvä keino isien osallistamiseksi lapsen musiikkiharrastukseen? Miksi?

- Kyllä
- En osaa sanoa
- Ei

16. Vaikuttaako opettajan sukupuoli mielestäsi vaikuttaa muskarituntiin? Miten?

- Kyllä, vaikuttaa paljon
- Kyllä, vaikuttaa jonkin verran
- Kyllä, vaikuttaa vähän
- Ei vaikuta
- En osaa sanoa

17. Onko tämä muskarikokeilu vaikuttanut haluusi osallistua lapsesi musiikkiharrastukseen?

- On vaikuttanut positiivisesti
- On vaikuttanut negatiivisesti
- Ei ole vaikuttanut

18. Onko tämä muskarikokeilu vaikuttanut haluusi harrastaa itse musiikkia?

- On vaikuttanut positiivisesti
- On vaikuttanut negatiivisesti
- Ei ole vaikuttanut

19. Onko tämä muskarikokeilu muuttanut mielikuvaasi muskareista? Miten?

- On muuttanut positiivisempaan suuntaan
- On muuttanut negatiivisempaan suuntaan
- Ei ole muuttanut

Muita risuja, ruusuja, kehitysehdotuksia, kommentteja ja kysymyksiä

Kiitos vastauksistasi! 😊